

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Novruz gəlməmiş
o xəbər gəldi-
ayyarım
sonra..
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 20-27 mart 2024-cü il Çərşənbə № 52 (8425) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Zəfər meydanından verilmiş mesajların ünvanı

Ermənistan və onun
havadarları Prezidentin
Xankəndidən etdiyi
xəbərdarlıqlardan ciddi
nəticə çıxarmalıdır

yazısı səh.4-də

Xankəndidən gedən ermənilər İrəvandan da qaçırlar - səbəblər

yazısı səh.6-da

Bakıdan qayıdan ABS generallarından ilginç çağırış

yazısı səh.7-də

Ermənistan Rusiyaya qarşı silahlanır?

yazısı səh.6-da

Bakının seçimi: Avropa Birliyi, Şimal, yoxsa Turan?

yazısı səh.8-də

NATO Azərbaycanla bu sənədi imzalamağa hazırlaşır

yazısı səh.7-də

Ölkə əhalisinin neçə faizi pensiyaçıdır?

yazısı səh.10-da

Bakıda keçmiş məhkum bank yarmaq istədi

yazısı səh.2-də

Azərbaycanlılar pul xərcləməkdə ərəbləri keçdilər - "Trendyol"un sirri...

yazısı səh.13-də

Ramazan ayının 10-cu günü

İftar 19.07. İmsak 05.16-dək (Bakı)
10-cu günün duası: "İlahi, bu gün məni Sənə təvəkkül
edənlərdən qərar ver! Belə bir gündə Sənin hüsurunda
yaxşı işlərə müvəffəq olanlardan hesab et! Məni Öz ehsa-
nınla yaxın bəndələrimdən qərar ver! Ey istəyənlərin Son
İstəyi!"
İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sə-
nə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sə-
nə təvəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı ba-
ğışla".
ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

"O KƏND BİZİM KƏNDİMİZDİR" - SƏBRİMİZ BİTİR, YA SAVAŞ...

Nikol Paşinyan Tavuş sakinləri ilə görüşdə "kəndləri qaytarmasaq, savaş
başlayacaq" dedi; Ermənistanın artıq geriye yolu yoxdur, Azərbaycana
məxsus kəndlər ya xoşluqla azad olunmalıdır, ya da... yazısı səh.9-da

Sərhədlərin bağlı qalmasının daha bir sirri: açılsa, dollar bahalasaq...

**İqtisadçı iddia edir ki, sərhəddə məhdudiyyətin
əsas səbəblərindən biri ölkədən valyuta
çıxışının qarşısını almaqdır**
yazısı səh.5-də

Yasın Mustafayev

Bakıda 40 min taksi sürücüsünün ixtisarı - risklər...

yazısı səh.12-də

Natiq Cəfərli

Milli Məclisə seçkilərlə bağlı yeni tarix, yeni təfərrüat

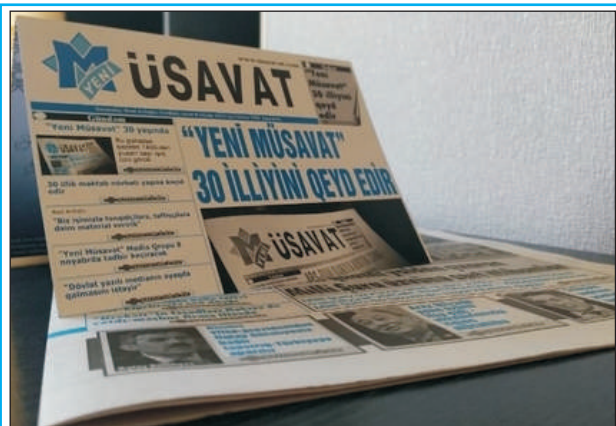
yazısı səh.11-də

Arzu Nəziyev

"Qurdlar vadisi"ndə təhlükəsiz Azərbaycan modeli

yazısı səh.3-də

“Yeni Məşavət”ın növbəti sayı nə vaxt çıxacaq?

Bu gündən Azərbaycanda Novruz bayramı ilə bağlı bir həftəlik (7 gün) tətillər başlayıb.

Nazirlər Kabinetinin “2024-cü il üçün Novruz, Ramazan və Qurban bayramları günlərinin müəyyən edilməsi haqqında” qərarına əsasən, 2024-cü il martın 20-si, 21-i, 22-si, 23-ü və 24-ü Novruz bayramı günləri müəyyən edilib.

Martın 23-ü və 24-ü şənbə və bazar günlərinə təsadüf etdiyi üçün Azərbaycanın Əmək Məcəlləsinə əsasən, martın 25-i və martın 26-sı da qeyri-ış günləri olacaq.

Beləliklə, Novruz bayramı ilə əlaqədar 7 gün ardıcıl (martın 20-si, 21-i, 22-si, 23-ü, 24-ü, 25-i və 26-sı) qeyri-ış günləridir.

“Yeni Məşavət”ın növbəti sayı martın 28-də köşklərdə olacaq.

Prokurorluq jurnalistin anasının ölümü ilə bağlı araşdırmaya başlayıb

Jurnalist Fərahim İlqarogluğun anası Bahar Qasimovanın “Stimul Hospital”da ölməsi faktı ilə bağlı araşdırma aparılır.

Bu barədə “Qaynarinfo”-ya Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

“Martın 18-də 1967-ci il təvəllüdlü Bahar Qasimovanın Sabunçu rayonu ərazisində yerləşən “Stimul Hospital”da ölməsi faktı ilə bağlı Sabunçu Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır”, - deyər məlumatda qeyd edilir.

Fərahim İlqarogluğun bildirdiyinə görə, anası İstanbul Klinikasından “Stimul Hospital”a köçürülüb. Orada ona sistem vuran zaman anası dünyasını dəyişib.

Pensiyaçılar 18,2 min nəfər azalıb

Rəsmi hesabatla görə, 2024-cü ilin əvvəlinə Azərbaycanda 1 milyon 96 min pensiyaçı qeydə alınıb. Bu, bir il öncəkindən 18,2 min nəfər azdır.

2010-cu ilə pensiyaçıların sayı 1 milyon 308,4 min nəfər göstərilib.

2011-ci ilə 1 milyon 292,2 min, 2012-ci ilə 1 milyon 277,6 min, 2013-cü ilə 1 milyon 272,1 min, 2014-cü ilə 1 milyon 277,1 min, 2015-ci ilə 1 milyon 290,9 min, 2016-cı ilə 1 milyon 299,9 min, 2017-ci ilə 1 milyon 315,2 min, 2018-ci ilə 1 milyon 318,4 min nəfər pensiyaçı olub.

2019-cu ilə pensiyaçıların sayı 1 milyon 295,5 min nəfərə, 2020-ci ilə 1 milyon 270,6 min nəfərə, 2021-ci ilə 1 milyon 228,8 min nəfərə, 2022-ci ilə 200,5 min nəfərə, 2023-cü ilə 1 milyon 114,2 min nəfərə enib.

Azərbaycanda minimum pensiya 280 manatdır.

Ölkədə kişilər 65, qadınlar 63 yaş yarımnda pensiyaya çıxır. 2027-ci il iyulun 1-dək qadınların da pensiya yaşı 65-ə qalxacaq.

Pensiyaya çıxmaq üçün ya 25 il sığorta stajı, ya da minimum pensiya kapitalı (40320 manat) tələb olunur. 2006-cı il yanvarın 1-dən 2018-ci il iyulun 1-dək hər hansı məbləğdə pensiya kapitalı toplamış şəxsin sosial sığorta stajı avtomatik 25 il hesablanır, əks halda, pensiya yaşı çatan şəxsə yaşa görə 220 manat aylıq müavinət verilir.

2024-cü ilə 143,7 min nəfər yaşa görə müavinət alıb.

Bakıda keçmiş məhkum bank yarmaq istədi

Nəsimi rayonunda yerləşən banklardan birindən oğurluq edilməsinin qarşısı mühafizə polisi tərəfindən alınıb.

DİN xəbər verir ki, ötən gecə xüsusi texniki vasitələrlə qorunan obyektə Baş Mühafizə İdarəsinin Kompüter-

laşdırılmış Mərkəzi Mühafizə Məntəqəsinə “həyəcan” siqnalı daxil olub. Nəsimi Rayon Mühafizə İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən hadisəyə çevik reaksiya göstərilib. Bankın qapısını əlində olan dəmir alətlə qırmağa çalışan evvəllər dərhal məhkum edilmiş paytaxt sakini İbrahim Zaur saxlanılaraq ərazi üzrə polis bölməsinə təhvil verilib. Saxlanılan şəxsin paytaxtın digər ərazilərində analogi cəzəyə məhkum edilməsi istiqamətində araşdırmalar davam etdirilir.

İki TV-yə lisenziya verildi

Azərbaycan Audiovizual Şurasının növbəti iclası keçirilib. İclasda bir sıra məsələlərə baxılıb. Şuradan verilən xəbərə görə, ilk olaraq, Audiovizual Şuranın 23 yanvar 2024-cü il tarixli 01/24-01 nömrəli qərarı ilə ümumölkə yerüstü radio yayımcısı lisenziyasının verilməsi üçün elan edilmiş müsabiqəyə sənəd təqdim etmiş “Sağlam Media” MMC-nin və “Orion Sky” MMC-nin iddiaçı kimi müsabiqəyə buraxılması və iddiaçıların müsabiqə şərtlərinə uyğunluğu və yayım imkanları barədə rəy verilməsi üçün müvafiq komissiyanın yaradılması haqqında qərar qəbul edilib.

Daha sonra audiovizual media fəaliyyəti üçün lisenziya verilməsi ilə əlaqədar Audiovizual Şuraya edilmiş son müraciətlər müzakirə olunub. Qəbul olunmuş müvafiq qərarlara əsasən “AZ-EVRO TEL” MMC-yə (operator xidməti adı: “Azeurotel”) sadə platforma operatoru, “SPORT TV.AZ” MMC-yə peyk yayımı həyata keçirməyən platforma yayımcısı (idman janrlı, televiziya redaksiya adı: “Sport TV”) lisenziyaları verilib.

Bayram günlərində regionlarda hava necə olacaq?

Azərbaycanın bölgələrində bayram günlərində, yəni martın 20-24-də gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Naxçıvan şəhəri, Culfa, Ordubad,

Sədərək, Şahbuz və Şərur rayonlarında havanın aralıq yağintılı olacağı, bəzi yerlərdə qar yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. 24-ü gündüz tədricən kəsiləcək. Qərb küləyi 5-10 m/s, aralıq 15 m/s olacaq. Havanın temperaturu gecə 0-5 ° isti, gündüz 6-11 ° isti olacaq.

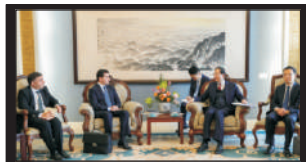
Hava şəraitinin Qazax, Gəncə, Samux, Goranboy, Tərtər, Füzuli rayonlarında aralıq yağintılı olacağı, bəzi yerlərdə qar yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. 20-si və 21-i gündüz saatlarında yağintıda fasilə olacaq. Qərb küləyi 5-10 m/s, aralıq 15 m/s olacaq. Havanın temperaturu gecə 0-5 ° isti, gündüz 8-13 ° isti olacaq.

Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayilli, Ağsu, Ağdaş, Mingəçevir, Şamaxı rayonlarında da havanın aralıq yağintılı olacağı, bəzi yerlərdə qar yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. 20-si və 21-i gündüz saatlarında yağintıda fasilə olacaq. Qərb küləyi 5-10 m/s, aralıq 15 m/s olacaq. Havanın temperaturu gecə 0-5 ° isti, gündüz 5-10 ° isti olacaq.

Siyəzən, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında da eyni hava müşahidə ediləcək. Sözügedən ərazilərdə havanın aralıq yağintılı olacağı, bəzi yerlərdə qar yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. 20-si və 21-i gündüz saatlarında yağintıda fasilə olacaq. Qərb küləyi 5-10 m/s, aralıq 15 m/s olacaq. Havanın temperaturu gecə 2°saxtdan 3°-dək isti, gündüz 3-7° isti olacaq.

Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara, Biləsuvar, Cəlilabad rayonlarında havanın aralıq yağintılı olacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. 21-i gündüz yağintıda fasilə olacaq. Qərb küləyi 5-10 m/s, aralıq 15 m/s olacaq.

Havanın temperaturu gecə 4-7° isti, gündüz 7-12° isti olacaq.

“Azərbaycan Çinlə əlaqələrin inkişafına böyük önəm verir” - Hikmət Hacıyev

Azərbaycan Çinlə əlaqələrin inkişafına böyük önəm verir. “Vahid Çin” siyasətini müdafiə edir və bir-birinin əsas maraqlarına aid məsələlərdə Çini qətiyyətlə dəstəkləməyə hazırdır.

Bunu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Çini xarici işlər nazirinin müavini Sun Veydongla (Sun Weidong) görüşündə deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Çinlə iqtisadiyyat, ticarət, nəqliyyat, enerji kimi sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirməyə, ümumi inkişaf və rifaha nail olmağa hazırdır.

S.Veydong isə qeyd edib ki, Çin Sədri Si Cinpin və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında iki ölkə bütün səviyyələrdə sıx əlaqələr saxlayır. “Bir kəmə, bir yol” layihəsi çərçivəsində əməkdaşlıqda mühüm irəliləyiş əldə edib və beynəlxalq səviyyədə səmərəli koordinasiya həyata keçirib: “Pekin iki dövlət başçısı arasında əldə edilmiş ümumi razılaşmalara əməl etmək, strateji baxımdan bütün sahələrdə sabit, dərin və güclü ikitərəfli əməkdaşlığı təşviq etmək və Çin-Azərbaycan münasibətlərinin səviyyəsini daim yüksəltmək üçün əməkdaşlıq etməyə hazırdır”.

AFFA prezidentliyinə namizədliyini irəli sürən yoxdur

AFFA prezidentliyinə namizədliyini irəli sürən yoxdur.

Bu barədə “Report”-a milli assosiasiyaların mətbuat xidmətinin rəhbəri Elnur Məmmədli məlumat verib.

O bildirib ki, indiki ana qəder rəsmən namizədliyini irəli sürən olmayıb.

Qeyd edək ki, aprelin 2-də AFFA-nın Həsəbat-Seçki Konfransı keçiriləcək. Qurumun hazırkı rəhbəri Rövnaq Abdullayev namizədliyini irəli sürməyəcəyini açıqlayıb.

“Global Terrorism Index 2024” (GTI) Hesabatı ilə dövlətlərin terror təhlükəsinə görə növbəti reyting sıralanması təqdim edilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dediyi kimi, “bu gün Azərbaycan təhlükəsizlik adasıdır”.

tinçində yer alması həm də ölkəmizin hüquq-mühafizə orqanlarının yüksək peşəkarlığından, onların yaratdığı etibarlı təhlükəsizlik mühitindən

temləşdirmək, təhlilini aparmaq, kiberinsidentlərə qarşı cavab tədbirləri görmək, o cümlədən baş vermiş kiberinsidentlə əlaqədar rəqəmsal

Səhiyyə Nazirliyi əhaliyə müraciət etdi

Səhiyyə Nazirliyi bayram günləri ilə bağlı əhaliyə müraciət edib. Nazirlikdən daxil olan müraciətdə bildirilib ki, yaz mövsümü ilə əlaqədar insanların immun sistemində müəyyən təbii dəyişikliklər baş verir.

Qeyd olunub ki, infeksiyaların yayılması insanların yoluxmasına və xəstələnmə hallarına səbəb olur:

“İlk növbədə hava-damcı yolu ilə yayılan qrip və digər respirator virus infeksiyalarına yoluxma hallarına daha çox rast gəlinir. Hərərəti yüksək olan, yuxarı tənəffüs yollarının zədələnməsi əlamətləri, yeni asqaraq, öskürək, burunaxma və ya buruntutulması, boğaz ağrısı müşahidə edilənlər təmasda olduğu digər şəxsləri yoluxdurmaq üçün gigiyenik vasitələrdən istifadə etməlidirlər”.

Nazirlik qarşından gələn Novruz bayramı ilə əlaqədar qeyri-iş və istirahət günlərində əhəlinin sağlamlığının qorunması, yoluxma hallarının qarşısının alınması məqsədilə insanların sıx toplaşdığı məkanlarda tənəffüs yollarını qoruyan fərdi vasitələrdən istifadə, ümumi gigiyena tələbləri, habelə digər profilaktik qaydalara riayət olunmasını tövsiyə edib:

“Eyni zamanda ilin bu mövsümündə orqanizmin immun sisteminin gücləndirilməsi məqsədilə gündəlik qidalanma rejiminə vitamin və minerallarla zəngin məhsulların daxil edilməsi vacibdir. Unutmayaq ki, sağlamlığımız öz əlimizdədir. Hər bir vətəndaş sağlamlığına xüsusi həssaslıq və məsuliyyətlə yanaşmalı, özünü və ətrafdakıları infeksiyalara yoluxmadan qorumaqlıdır”.

Təcili tibbi yardım gücləndirilmiş iş rejimində çalışacaq

Novruz bayramı ilə əlaqədar qeyri-iş günlərində Respublika Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Mərkəzinin stansiyaları gücləndirilmiş iş rejimində fəaliyyət göstərəcək.

Bu barədə TƏBİB-dən məlumat verilib.

Bildirilib ki, qeyri-iş günlərində xidməti nəzarətdə saxlamaq üçün məsul şəxslərdən ibarət növbətçilik yaradılacaq, həkim briqadalarının sayı xidməti ştata uyğun təşkil olunacaq.

Novruz bayramı ilə əlaqədar həm xarici ölkələrdən, həm də bölgələrdən xüsusilə Bakı şəhərinə gələn qonaqların sayında artım müşahidə olunduğu üçün təchizat və təminat buna uyğun təşkil olunacaq.

Bildirilib ki, Bakı şəhərində təcili tibbi yardım briqadası xidmətə hazır vəziyyətə getirilib. Onlar tibbi ləvazimatlarla, eləcə də dərman preparatları və s. ilə tam təmin olunub.

Bundan əlavə, bayram günləri ərzində TƏBİB-in tabeli tibb müəssisələrinin stasionar şöbələri və təcili yardım bölmələri fəaliyyətlərini təsdiqlənmiş növbətçilik cədvəllərinə uyğun olaraq həyata keçirəcək.

“Qurdlar vadisi”ndə təhlükəsiz Azərbaycan modeli

Arzu Nağıyev: “DTX və DİN terror fəaliyyətlərinin neytrallaşdırılması üçün gecə-gündüz çalışır”

Ərazisində terrorçuluq fəaliyyəti və terror təhlükəsi ən yüksək olan ölkələr arasında ilk sıralara -

- 1.Burkina Faso (8.571),
- 2.İsrail (8.143),
- 3.Mali (7.998),
- 4.Pakistan (7.916),
- 5.Suriya (7.89),
- 6.Əfqanıstan (7.825) daxil edilib.

Qeyd olunan sıralamada İran (4.464) 26-cı, Türkiyə (4.168) 29-cu, ABŞ (4.141) 30-cu, Rusiya (3.016) 35-ci, Fransa (2.647) 38-ci, Norveç (1.747) 53-cü, Ermənistan (0.423) 76-cı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (0.233) 79-cu, Litva (0.059) 87-ci yerdə sıralanıb.

“Global Terrorism Index” (GTI) reyting sıralanması indeksləri terror hadisələri, ölümlər, ağır nəticələr, girovlar, terrorçuluqla mübarizə, terrorçuluğun araşdırılması effektivliyi və digər çoxsaylı göstəricilər üzrə qəbul edilmiş mürəkkəb hesablamalara əsaslanır.

Azərbaycan Respublikası terror təhlükəsi üzrə qeyd olunan sıralamada “0” indeksə sonuncu - 89-cu yerdə Danimarka, Finlandiya, Qətər kimi ölkələrlə birgə qərarlaşmaqla, dünyada terrorla bağlı ən təhlükəsiz ölkələrdən biri kimi ən yüksək reytingə sahiblənib.

Beynəlxalq hesabatlardan göründüyü kimi, nə qədər həssas və mürəkkəb geosiyasi məkanda olsa da (hətta mürəkkəbliyinə görə bölgəni “Qurdlar vadisi” hesab edənlər də var) təhlükəsiz Azərbaycan modeli müstəsna dərəcədə uğurlu dövlət siyasəti nəticəsində bərqərar olmuş sürətli inkişaf, sabitlik və əmin-amanlıq, o cümlədən terrorçuluğa qarşı mübarizə sahəsində təhlükəsizlik orqanları tərəfindən son illər görülməli effektiv işlər nəticəsində Azərbaycan dünyada ən yüksək daxili təhlükəsizlik reytinginə yüksəlib.

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a deyib ki, Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti, ölkəmizin hüquq-mühafizə orqanlarının peşəkarlığı sayəsində ölkəmiz “Global Terrorism Index 2024” hesabatında müvafiq yerdə qərarlaşa bilib: “Bu, Azərbaycanın uğurlu daxili və xarici siyasətinin beynəlxalq səviyyədə təsdiqidir. Bu fakt bir daha sübut edir ki, Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü siyasət daxili sabitliyi, regional təhlükəsizliyi yüksək səviyyədə təmin edib, bölgədə sağlam mühit formalaşdırıb. Azərbaycan dünyanın ən yüksək antiterror rey-

xəbər verir. Bu məsələdə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) fəaliyyətini xüsusi vurğulamağı özümə borc bilirəm. DTX həm Vətən müharibəsində, həm də postmüharibə dövründə terrorizmə qarşı aktiv mübarizə aparıb, terror cəhdlərinin qarşısını əl il addımda - planlaşdırma mərhələsində alıb.

Azərbaycan “Global Terrorism Index 2024” hesabatında qərarlaşmazdan öncə Avropa Şurasının “Çirkli Pulların Yuyulmasına və Terrorizmin Maliyyələşdirilməsinə qarşı Tədbirlərin Qiymətləndirilməsi üzrə Ekspertlər Komitəsi”nin (MONEYVAL) son 5 il üzrə qiymətləndirməsində də diqqət çəkmişdi. MONEYVAL-ın nəticələrinə görə, ölkəmiz terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi cinayətlərinin araşdırılması kriteriyası üzrə yüksək nəticə göstərmişdi. Hesabatda “Azərbaycan qeyd olunan cinayətlərlə mübarizədə yüksək səviyyədə effektivliyə nail olub və bu cinayətlərin araşdırılmasının uğurla aparılması bacarıqları nümayiş etdirilib” qeyd edilmişdi. Bundan başqa, ötən ilin sonunda Azərbaycan kritik informasiya infrastrukturunu obyektlərinə qarşı kibertəhdidlər, kiberhücumlar, habelə kiberinsidentlər barədə məlumatları toplamaq, onları sis-

temləşdirmək, təhlilini aparmaq, kiberinsidentlərə qarşı cavab tədbirləri görmək, o cümlədən baş vermiş kiberinsidentlə əlaqədar rəqəmsal kriminalistik tədqiqatlar həyata keçirməklə də fərqlənməyi bacarmışdı. Kibertəhlükəsizlik sahəsində milli ekosistemin formalaşdırılması və inkişafı istiqamətində aparılmış əməli fəaliyyət ölkəmizin beynəlxalq reytinglərdə mövqeyinin ciddi şəkildə yaxşılaşdırılması ilə nəticələnib. Belə ki, kritik informasiya infrastrukturunun təhlükəsizliyi, kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə, rəqəmsal kriminalistika və digər aidiyyəti sahələr üzrə ölkədə həyata keçirilən fəaliyyətlər əsaslandırılmış təqdimat nəticəsində Azərbaycanın beynəlxalq kibertəhlükəsizlik üzrə reytingdə mövqeyinin yüksəldilməsinə nail olub. Belə ki, kibertəhlükəsizlik sahəsində 176 ölkənin 46 indikator üzrə fəaliyyətinin qiymətləndirilərək sıralandığı Milli Kibertəhlükəsizlik İndeksinin reyting cədvəlində Azərbaycan 36 pillə yüksələrək 86-cı yerdən 50-ci yere irəliləyib.

Azərbaycan Beynəlxalq Telekomunikasiya İttifaqının tərtib etdiyi “Qlobal kibertəhlükəsizlik indeksi 2020” (Global Cybersecurity Index, GCI) reytingində mövqeyini 15 pillə yaxşılaşdıraraq, 194 ölkə arasında 89.31 xalla 40-cı yerdə qərarlaşıb. Həmçinin 2009-cu ildə ratifikasiya edilmiş “Kibercinayətkarlıq haqqında” Budapeşt Konvensiyasına əsasən, 24/7 şəbəkəsi vasitəsilə sübutların toplanması, rəsmi məlumatın təqdim edilməsi və şübhəli şəxslərin yerinin müəyyən edilməsi istiqamətində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti daim müvafiq işlər həyata keçirir.

Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları daimi olaraq təhlükəsizliyimizin təminatı üzərində mümkün ola biləcək terror hallarının həyata keçirilməsinin qarşısını alacaq bir sıra tədbirlər həyata keçirir. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi mümkün ola biləcək terror fəaliyyətlərinin aşkar edilməsi və neytrallaşdırılması üçün gecə-gündüz çalışır. Görülməli tədbirlərin nəticəsidir ki, Azərbaycan terror təhlükəsi sıfır olan ölkələr sırasında qərarlaşır. Həsab edirəm ki, “Global Terrorism Index 2024” hesabatında yer alan məlumatlar ölkəmizin, onun Prezidentinin və güc orqanlarının tarixi uğuru kimi dəyərləndirilə bilər”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Martin 18-də Prezident İlham Əliyev Xankəndi şəhərində Novruz tonqalını alovlandırır və xalqa təbrik müraciətində bir sıra mesajlar verir.

Prezident ötən ilki Novruz təbrikinə ikinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrindən dərs almayan Ermənistan xəbərdarlığını yada salıb: “Keçən ilin Novruz bayramı təbriklərimdə mən bu barədə danışmışdım və təəssüf hissimi bildirmişdim ki, ikinci Qarabağ müharibəsindəki onların məğlubiyyəti onlara dərs olmadı. Əgər dərs olsaydı, antiterror əməliyyatının keçirilməsinə ehtiyac olmazdı”. Dövlət başçısı onu da deyib ki, altı ay bundan əvvəl Qarabağda uğurla keçirilmiş antiterror əməliyyatı beynəlxalq hüququn, Azərbaycan xalqının əyləməz ruhunun təntənəsidir: “Biz bir daha göstərdik ki, öz yolumuzdan dönməyəcəyik, Ermənistanın arxasında istənilən qüvvələr dursa belə, biz öz istədiyimizə nail olacağıq və nail olmuşuq”.

Prezident tonqalın yandırıldığı meydanın və qarşısındakı binanın uzun illər ərzində separatçıların yuvası olduğunu qeyd edib: “Ermənistan tərəfindən maliyyələşdirilən və silahlandırılan separatçılar faktiki olaraq Ermənistan ordusunun bir hissəsi idi. Məhz bu meydanda xalqımıza qarşı çirkin planlar hazırlanırdı. Məhz bu binada Xocalı soyqırımının törədilməsi üçün əmrilər verilmişdir. Bu gün isə biz bu meydanda dayanmışıq. Əziz xalqıma bildirmək istəyirəm ki, bu meydana mən Zəfər meydanı adı vermişəm, bundan sonra bura Zəfər meydanıdır”.

Dövlət başçısı hələ də separatizm dəstəklərinə Xankəndinin əsl sahibinin kim olduğunu xatırladı: “Xankəndi qədim Azərbaycan torpağıdır, Pənahəli xan tərəfindən salınmışdır. Ancaq əfsuslar olsun ki, keçən əsrin 20-ci illərinin əvvəllərində tamamilə əsassız, heç bir hüquqi, siyasi və demografik əsası olmadan burada muxtar vilayət yaradılmışdır və ondan sonra xalqımızın problemləri də başlamışdır. Nəticə etibarilə keçən əsrin 80-ci illərinin sonlarında Ermənistan bizə qarşı müharibə elan edərək, separatçı qüvvələri dəstəkləyərək, xalqımıza qarşı soyqırımı və digər qanlı cinayətlər törədərək, əfsuslar olsun ki, o

dər davam etdirəcək. Amma nəticələrin əldə olunmamasına və bundan doğan nəticələrə görə bütün məsuliyyəti yenə də Ermənistan və Ermənistanın dostları daşıyacaqlar.

Politoloq Qabil Hüseynli işə bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin Xankəndidə Zəfər meydanında çıxışı zamanı səsləndirdiyi fikirlər Ermənistan, və bu ölkənin havadarlarına ciddi xəbərdarlıqdır: “Reallıq ondan ibarətdir ki, bu gün Ermənistan öz havadarlarına arxayın olaraq sülh sazişi imzalamaqdan, 8 kəndimizi geri qaytarmaqdan yayınır. Əlbəttə, bunlar birmənalı olaraq qəbul edilməzdir, Azərbaycan Ermə-

ni, Ermənistan və onun havadarları Azərbaycan Prezidentinin Xankəndidən etdiyi xəbərdarlıqlardan ciddi nəticə çıxarmalıdır, Azərbaycanın haqlı tələblərinə əməl etməlidirlər. Azərbaycanın mövqeyi prinsipial və qətiyyətlidir. Azərbaycan qarşısına qoyduğu bütün məqsədlərə nail olacaq.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan 2020-ci ildə Vətən müharibəsində əldə etdiyi qələbəni daha da möhkəmləndirib. Bu gün bütün görüşlərdə Azərbaycan öz mövqeyini daha da möhkəmləndirir və mən deyirdim ki, cənab Prezidentin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində Azərbaycan bir rəqəbat mühiti

Zəfər meydanından verilmiş mesajın ünvanı

Ermənistan və onun havadarları Prezidentin Xankəndidən etdiyi xəbərdarlıqlardan ciddi nəticə çıxarmalıdır

vaxt öz çirkin arzularına çatmışdır. Hesab edirdilər ki, bu torpaqları işğal altında əbədi saxlaya biləcəklər. Bu məsələdə onlara dəstək verən xarici qüvvələr və bu gün dəstək verən xarici qüvvələr bu qanlı məsuliyyəti onlarla bölüşürlər”.

Dövlət başçısı bir daha faktlarla bu şəhəri və keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində olan bütün şəhərləri, kəndləri salan, yaradan, məmurluğunun müəllifi olan, inşaat işlərində iştirak edənlərin Azərbaycan xalqının nümayəndələri olduğunu vurğulayıb. “Durduğum yerdə separatçılar qondarma parlament binası inşa etmişdilər. Burada yerləşmiş, qanunsuz inşa edilmiş şeytan yuvası - dırnaqarası parlament binası və onun yanındakı terror təşkilatının binası fevralın 26-da sökülməyə başladı və yerlə-yeksan edildi. Separatçıların izi-tozu da qalmadı. Novruz tonqalı da son təmizləmə işlərini görür...” - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb.

Dövlət başçısının son-da dedikləri də mühüm mesajlar sırasındadır: “Biz hamımız İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra qürurla yaşayırıq. Biz hamı-

mız fəxr edirik ki, biz özümüz ədaləti bərpa etdik, torpaqlarımızı işğalçılardan azad etdik, öz gücümüzü göstərdik və bundan sonra hər kəs bizimlə hesablaşmalıdır, əks təqdirdə, özü peşman olacaq...”

Prezident İlham Əliyevin bu cür xəbərdarlığı daha çox hansı dairələrdədir?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Prezidentin bu istiqamətdə bəyanatları, xəbərdarlığı birinci növbədə dövlətin gücünə, dövlətə rəhbərlik edən liderin iradəsinə söykənir: “İkincisi, dövlətin başçısının özünün hazırda dayandığı mövqe, nüfuz, özünə inamı, xalqına, ordusuna arxalanması burada öz sözünü deyir. Azərbaycan Prezidentinin mövqeyi həmçinin beynəlxalq qanunlara, beynəlxalq prinsiplərə söykəndiyi üçün bütün bəyanatlarında qətiyyətlidir, arqumentlidir. Aydın məsələdir ki, verilən bəyanatların, verilən mesajların, xəbərdarlıqların konkret ünvanları var. Bunlar birinci növbədə Ermənistan ünvanlanır və biz Ermənistanı ayrıca bir subyekti kimi baxmırıq. Ermənistanın bu cür oyunbazlıqları, vaxt udmağa hədəflənən siyasəti ilə barışa bilməz. Ermənistan tez bir zamanda bütün işğalda saxladığı 8 Azərbaycan kəndini Azərbaycana təhvil verməlidir və sülh sazişi imzalamalıdır. Hesab edirəm ki, Prezidentin verdiyi mesajların arxasında bu tələblər dayanır və xəbərdarlıq edilir ki, bizim haqlı mövqeyimizlə hesablaşmasalar, çağırışlarımıza əməl etməsələr yenə də başlarına yumruq endiriləcək. Ermənistan və havadarları bilməlidir ki, əgər sülh yolunu deyil, düşmənçilik mövqeyini, qəsbkarlıq siyasətini davam etsə, bunun aqibəti Ermənistan üçün yaxşı olmayacaq. Necə ki, 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində və ondan sonrakı keçən dövrdə Azərbaycanın mövqeyi prinsipial və qətiyyətli olub və bunun nəticələri ortadadır, indi də o cür qətiyyətlidir. Azərbaycan Prezidenti həmişə olduğu kimi, mesajını verdi. Əgər Ermənistan və Ermənistanı dəstək verən dövlətlər yenə də mesajlardan nəticə çıxarıb düzgün yola gəlməyəcəklərsə, Ermənistanı yeni acı məğlubiyyət gözləyir. Odur

tan öz müttəfiqləri və dostları ilə birlikdə Azərbaycana qarşı düşmənçilik siyasətini hələ də davam etdirir. Azərbaycan dövlət başçısının da çox haqlı olaraq dediyi kimi, Vətən müharibəsinə qədərki mərhələdə Azərbaycana qarşı törədilmiş cinayətlərdə Ermənistanın özü ilə bərabər onun müttəfiqləri, qərblə dostları da məsuliyyət daşıyırdılar, bu gün də Ermənistanı sülhə deyil, pozuculuğa təhrik edən müəyyən dövlətlər, qüvvələr də Ermənistanla bərabər məsuliyyət daşıyırlar. Beləliklə, Prezidentin verdiyi mesaj bu gün sülh sazişinin imzalanması yolunda Ermənistanı hər cür pozuculuğa sövq edən müəyyən Qərbi ölkələrinə və başqa qüvvələrə yönəlib. Daha çox da Ermənistanın özünə qarşı xəbərdarlıq şəklində mesaj verilib”.

A.Quliyevin sözlərinə görə, bu mesajlar həm də çox ciddi bir həqiqəti ifadə edir ki, bu gün sülh sazişinin imzalanmamasının bütün məsuliyyəti Ermənistan dövlətinin və onun müttəfiqlərinin üzərindədir. Bundan sonra Azərbaycan sülh müqaviləsinin imzalanması üçün iradəsinə mümkün qə-

raradıb. Bu gün Amerika da, Avropa İttifaqı da, Rusiya da bu prosedura öz töhfəsini verməyə çalışır. Bu gün artıq Fransanın bu bölgədə, ümumiyyətlə, prosesdə iştirakı tamamilə zəiflədilib. Fransa indi də Ermənistanı silahlandırmaq yolunu seçib. Azərbaycanın dövlət başçısının mesajı həm də Fransa kimi dövlətlərdir. Həm Ermənistan, həm də Cənubi Qafqazda hökmranlıq istəyinə düşən havadarları unutmamalıdır ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir müddət mesajlar verir, çağırışlar, xəbərdarlıqlar edir, qarşı tərəf bundan nəticə çıxarmayanda güc yoluna əl atır və bu yolla haqlı istəyinə nail olur, ədaləti bərpa edir. Əgər Ermənistan yenə də mesajlardan nəticə çıxarıb 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının həllini tapmayan bəzi bəndlərini yerinə yetirməyəcəksə, sülh sazişini imzalamayacaqsas, onda məsələ yenə də məcburiyyət variantına qalacaq. Baş verəcək hadisələrin məsuliyyəti də Ermənistanın üzərində qalacaq. Bunu İrəvan bilməlidir”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“2020-ci ilin 31 mart tarixindən başlayaraq Azərbaycanın quru sərhədləri bağlıdır. Buna mən imza atmışam. Bu, qanunauyğun olaraq baş nazir kimi mənim səlahiyyətimdir. Bu yaxınlarda da yenə 3 aylıq sərhədləri bağlamışam”.

Bunu martın 15-də Milli Məclisdə deputatların sərhədlərin bağlı saxlanması ilə bağlı iradlarına cavab verərək baş nazir Əli Əsədov deyib. Baş nazir onu bildirib ki, quru sərhədləri bağlı olsa da, 2021-ci ildə ÜDM 5,6 faiz, 2022-ci ildə 5,7 faiz artıb. Ancaq 2023-cü ilin göstəricisini açıqlamayıb.

“Azpolitika.info bu mövzudakı yazıda iddia edir ki, 2023-cü il ÜDM artımı rəsmi statistikaya görə, cəmi 1.1 faiz olub. “Biz ölkə olaraq bu göstərici üzrə keçmiş SSRİ məkanında ən sonuncu yerdəyik. Yaxşı olardı ki, baş nazir “mən bağlamışam” deyərək, bunun da izahını verəydi və nəhayət, bu qapanmanın səbəblərini açıqlayaydı”, - deyə saytın yazısında qeyd edilir.

Rəsmi izahat olmadığından çox səsləndirilən versiyalardan biri təhlükəsizlikdir: “Təhlükəsizlik məsələsinə baxsaq, regionda söz sahibinə çevrilmiş, güclü ordusu, sərt hüquq-mühafizə sistemi, kifayət qədər yeni texnologiyalarla təmin olunmuş sərhəd və peşəkar təhlükəsizlik xidməti orqanları, güc strukturları olan Azərbaycan kimi bir dövlətin öz təhlükəsizliyini sərhədlərin bağlı saxlanması yolu ilə təmin etməsi iddiası, yumşaq desək, inandırıcı görünmür. Yuxarıda sadaladıqlarımızın heç yarısına da malik olmayan qonşu Gürcüstan və Ermənistan quru sərhədlərini çoxdan açdığı halda, bizim bağlı saxlamağımız ən azından anlaşılmazdır”.

Onu da bildirək ki, ABŞ Dövlət Departamenti özünün illik hesabatında quru sərhədlərin bağlı saxlanılmasını insan hüquqlarının pozuntusu kimi dəyərləndirib.

İqtisadçı Natiq Cəfəri isə Gununesi.info-ya deyib ki, karantin rejiminin uzadılması bir təksərhədə görədir: “Dünyada artıq karantin yoxdur. Azərbaycan hökuməti illər əvvəl karantin rejimi ilə bağlı qərar verərək həmin protokollara istinad etmişdi. ÜST də çoxdan protokolları ləğv edib. Ona görə də hökumətinin israrla “karantin var” deməsi inandırıcı deyil”.

O hesab edir ki, sərhəddə məhdudiyyətin saxlanması əsas səbəblərdən biri ölkədən valyuta çıxışının qarşısını almaqdır: “Bu da çox yanlış bir yoldur və iqtisadi aktivliyə mənfi təsir göstə-

Sərhədlərin bağlı qalmasının daha bir sirri: açılsa, dollar bahalasa da...

İqtisadçı iddia edir ki, sərhəddə məhdudiyyətin əsas səbəblərindən biri ölkədən valyuta çıxışının qarşısını almaqdır

r. Rəsmi rəqəmlər də bunu sübut edir. Keçən il MDB məkanında Azərbaycan ümumi daxili məhsulu ən az artan ölkə oldu - bizdə ÜDM cəmi 1 faiz civarında artdı. Bunun səbəblərindən biri məhz quru sərhədlərin bağlı olmasıdır. Bu vəziyyət nə qədər davam edəcək və s. suallarla ekspertlərə müraciət etdik.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov

“Yeni Müsavat”a öncə bildirdi ki, quru sərhədlərin bağlı olmasının ölkənin iqtisadiyyatına ciddi ziyan vurmasına dair fikirlər əsaslı deyil: “Sərhədlərin bağlı olduğu dövrdə ölkədə idxal və ixracın həcmində baş vermiş dəyişikliklərin sərhədlərin bağlı olması ilə əlaqəsi yoxdur. Çünki biz ölkədən kənara istədiyimiz məhsulu ixrac edirik və ya kənardan lazım olan nə varsa, onu da idxal edə bilirik. Əksinə, quru sərhədlərin bağlı olduğu dövrdə qeyri-neft sektorundan ixracı məzmunu artırılmışdır. Deməli, iqtisadiyyatdakı durumu quru sərhədlərin bağlı olması ilə əlaqələndirmək düzgün deyil”.

Bəs nədən hökumət quru sərhədlərin bağlı saxlanmasında bu qədər israrlıdır? İqtisadçının mövqeyi belədir: “Hesab edirəm ki, məsələnin hökumət tərəfindən bəyan olunmayan bir neçə qlobal səbəbləri var. Bu gün Azərbaycana qarşı ciddi və haqsız təzyiqlər mövcuddur. Bizə düşmən olan güclər ölkə daxilində müxtəlif şəbəkələri qurub yaratmaqla hər vaxt daxili sabitliyi pozmağa çalışırlar. Bu yaxınlarda ölkəmizdə İranın böyük dindar casus şəbəkəsinin ifşa edilməsi dediklərimizin bir nümunəsidir. Bəlkə də çoxlarımız düşmən qüvvələrin Azərbaycanda İslam dini vasitəsilə etmək istediklərinin fərqində deyillər. Son onilliklərdə İslamın Azərbaycanda həm eninə, həm də dərininə sürətlə genişləndiyini görməmək mümkün deyil. Bunu kim və ya kimlər edir? Sanki biz bölgədə İrandan sonra ikinci İslam dövləti yaratmağı hədəfləmişik. Ancaq bu belə deyil!”

Sabiq nazir bir səbəbə də açıqladı: “Quru sərhədlərin bağlı saxlanması bir başqa səbəbi şimal və cənub qonşularımız olan Rusiya və İranla bağlı baş verən proseslərdir. Bu gün bütün sivil dünya var gücü ilə bu iki ölkənin üzərinə gedir və bütün imkanları bir araya gətirərək hər iki ölkəni içəridən dağıtmağa çalışır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi və Yaxın Şərqdə baş verən hərbi toqquşmaların ali hədəflərindən biri və birincisi də elə budur. Bu baş verərsə, nələrin olacağını göz önünə götürmək lazımdır. Əhalisinin sayı 145 milyondan çox olan Rusiyada və 87 milyona ya-

Unutmayaq - dünyanın ən güclü silahı təbliğatdır. Düzgün qurulmuş təbliğatla istənilən insanın beynini ən qısa zaman kəsiyində yuyub, onun baxışlarını 180 dərəcə dəyişmək mümkündür. Baxın, son illər ərzində Azərbaycanda məhz bu dediyimiz baş verir. İslama bağlanan kütlələrin son illərdə keçirdikləri bezi aksiyaların miqyasını yada salmağı tövsiyə edərdim. Bir sözlə, dövlət baş verən bütün prosesləri görür və onlara uyğun qərarlar qəbul edir. Əgər dövlət bu addımları atmasa, bir müddətdən sonra biz acı nəticələrlə üz-üzə qalmış olarıq. Bizə kənardan eybəcərlik ixrac edənləri durdurmalıyıq və bu gün dövlətimiz bunu edir”.

Sabiq nazir bir səbəbə də açıqladı: “Quru sərhədlərin bağlı saxlanması bir başqa səbəbi şimal və cənub qonşularımız olan Rusiya və İranla bağlı baş verən proseslərdir. Bu gün bütün sivil dünya var gücü ilə bu iki ölkənin üzərinə gedir və bütün imkanları bir araya gətirərək hər iki ölkəni içəridən dağıtmağa çalışır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi və Yaxın Şərqdə baş verən hərbi toqquşmaların ali hədəflərindən biri və birincisi də elə budur. Bu baş verərsə, nələrin olacağını göz önünə götürmək lazımdır. Əhalisinin sayı 145 milyondan çox olan Rusiyada və 87 milyona ya-

xın insanın yaşadığı İranda vətəndaş qarşıdurmasının nə demək olduğunu və onun qonşu ölkələr üçün hansı fəsadlar yarada biləcəyini bir anlıq təsəvvür edək. Baş verəcək daxili qarşıdurmalar fonunda bu ölkələrdən əhalinin 3-5%-nin qaçqın kimi öz ölkəsini tərk edərək qonşu ölkələrə ərəzisinə keçməsinin nə demək olduğunu göz önünə alaıq. Baxın, dövlət bütün bunları hesablayır. Biz bu gün sərhədləri açıb səhərsiz hadisələr baş verəndə onu qapadarsaq, bizi dünyada heç kim başa düşməz. Ancaq sərhədlər əzəldən bağlıdırsa, bu zaman bizə heç kim irad bildirməz. Düşünürəm ki, sərhədlərin bağlı saxlanması iki əsas səbəbi məhz bunlardır”.

Deputat Azər Badamov da fərqli düşünümür: “2023-cü ildə Azərbaycanda ÜDM-in 1,1%-ə düşməsinin quru sərhədlərin bağlı qalması ilə heç bir bağlılığı yoxdur. Çünki quru sərhədlərin bağlı olduğu 2022-ci ildə ÜDM 5,6%, 2022-ci ildə isə 5,7% olub. 2023-cü ildə sərhədləri açıq Avropanın inkişaf etmiş ölkələrində iqtisadi fəallıq aşağı olub. Qonşu ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlığımız günü-gündən artmaqdadır. O cümlədən qonşu dövlətlərlə xarici ticarət dövriyyəmiz də artır. Quru sərhədlərimizin

Dərman bazarı: niyə Gürcüstanı uduzuruq?

“Bu gün ölkədə dərman vasitələrinin qiymətinin dövlət tərəfindən tənzimlənməsi bazarın inhisarlaşmasına gətirib çıxarıb. Kiçik şirkətlər rəqabətə davam gətirməyib bağlandıqdan sonra dərman bazarı böyük şirkətlərin inhisarına keçib”.

Bunu Bakupost.az -a iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri deyib. O bildirib ki, gəlir dəfələrlə çox olduğu üçün iri dərman şirkətləri ölkəyə daha çox bahalı dərman preparatları gətirməyə üstünlük verirlər:

“Həlbuki dövlətin məqsədi keyfiyyətli dərmanların gətirilməsinə şərait yaratmaqdır. Bu bazar daha da liberallaşmalıdır ki, rəqabət mühiti yaransın”.

Ekspert qeyd edib ki, Azərbaycanda dərman preparatlarının qiyməti digər dərman istehsal olunmayan ölkələrlə müqayisədə qat-qat bahadır:

“Qonşu Gürcüstanda da dərman istehsalı yoxdur. Amma orada dərmanların qiyməti Azərbaycanla müqayisədə çox ucuzdur. Ümumiyyətlə, ölkədə dərman qiymətləri qonşu Türkiyə və Rusiya ilə də müqayisədə dəfələrlə bahadır”.

Natiq Cəfərlinin dediyinə görə, dərman vasitələrinə əlavə dəyər vergisi qiymətləri daha da bahalaşdırır:

“İdxal edilən dərman preparatlarına görə ödənilən yüksək rüsum da vətəndaşların cibindən çıxır”.

bağlı qalmasının qonşu ölkələrlə iqtisadi əlaqələrin inkişafına və davam etdirilməsinə bir təsiri yoxdur. Bu baxımdan quru sərhədlərin bağlı qalmasının da iqtisadiyyatın azalması ilə bir bağlılığı yoxdur. İqtisadiyyatın 2022-ci ilə nisbətən 2023-cü ildə azalmasının başqa səbəblərini tapmaq lazımdır. 2024-cü ildə isə Dünya Bankı Azərbaycan iqtisadiyyatının 2,7% artacağını proqnozlaşdırır. Qeyd edə bilərik ki, 2024-cü ilin ilk aylarının iqtisadi inkişaf dinamikası pozitivdir. Bu, bir daha 2024-cü ildə 2023-cü ilə nisbətən iqtisadiyyatda artımın olacağını deməyimizə im-

kan verir. Sərhədlərin açılması ilk növbədə insanların qonşu respublikalara gediş-gəlişi üçün vacibdir. Çünki biz qonşu ölkələrlə sıx bağlıyıq. Hətta qohumluq əlaqələri olan ailələr çoxdur. Quru sərhədlər bağlı olduğundan onlar bir-birini ziyarət edə bilmirlər, məclislərdə iştirak etmək və bir-birinin yanında olmaq imkanından xaricdirlər. Bununla yanaşı, baş nazir yenə üç ay quru sərhədlərin bağlı saxlanması ilə bağlı bir qərarı imzalayıbsa, burada bizim bilmədiyimiz məsələlər var deməkdir”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 19-20-də Qarabağ iqtisadi rayonunun bütün ərazisində dövlət suverenliyini bərqərar etmək məqsədilə beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra erməni əhali könüllü şəkildə Ermənistanə köç etdi. Lakin onlar orada da dayanmırlar, gözlənilirdi kimi, üçüncü ölkələrə üz tuturlar.

“Yeni Müsavat” erməni mətbuatına istinadla xəbər verir ki, son 5 ay ərzində Ermənistanı Qarabağda yaşamış 13.619 nəfər tərk edib. Bu barədə Ermənistan hökumətinin mətbuat orqanlarının yazılı sorğusuna cavabında deyilir. Qeyd olunur ki, Ermənistanı tərk edəndən sonra qayıtmayanların sayı 7825 nəfərdir. Köç prosesi isə davam edir. Onların sayı hər gün artır. Bildirilir ki, Qarabağ ermənilərinin əksəriyyəti Rusiyanın cənubuna, Qara dəniz bölgəsinə köçüb gedəcək. Əslində Qarabağda yaşayan ermənilərin xeyli hissəsi Rusiya və digər ölkələrin vətəndaşları idi. Onların Ermənistanı tərk edəcəyi əvvəlcədən gözlənilirdi. Amma rəsmi İrəvan Qarabağı könüllü tərk edən ermənilər üçün xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlardan gələn yardımların dayanmasını istəmir. Ona görə də ölkəni tərk edən ermənilərin yarısının geri qayıtdığı haqda dezinformasiya yayırlar.

Qarabağ ermənilərinin əksəriyyəti çox yaxşı başa düşür ki, Ermənistanında onların Azərbaycanadakı kimi yaşamaları mümkün olmayacaq. Çünki Ermənistan kiçik ölkədir, onun öz problemləri də var. Qarabağ erməniləri siyasi oyunlarda qurban kimi Ermənistanı heç kimə lazım deyillər. 1990-cı illərdə də Azərbaycandan köç edən ermənilərin əksəriyyəti Ermənistanı qalmadı, üçüncü ölkələrə getdilər. Həmin aqibət də Qarabağ erməniləri üçün hazırlanıb. Qarabağdan könüllü köçən ermənilərin uşaqları Ermənistanı məktəblərdə kütləvi şəkildə psixoloji basqıya məruz qalırlar. Ermənistanın sabiq ombudsmanı Larisa

Alaverdnyan bir müddət əvvəl “Sputnik Ermənistan”a deyib ki, Qarabağdan köçmüş uşaqlara qarşı zorakılığın səbəblərindən biri də dövlətin siyasi mövqeyi və ölkə vətəndaşlarının ailələrində formalaşmış stereotiplərdir. Ermənilərin yenidən Qarabağa qayıdışı isə tez-tez yada salınır. Hərçənd bunu özlərinin istədiyi hiss olunmur. Hətta Paşinyan administrasiyası da geri dönüşlə bağlı çağırış etməyib. Lakin bugünlərdə Rusiya rəsmiləri onlara dəstək ola biləcəklərini dilə gətiriblər. XİN nümayəndəsi Zaxarova açıq surətdə mesaj verdi ki, əgər ermənilər qayıtmaq istəsələr, Moskva kömək edə bilər. Sözsüz ki, onların Xankəndi və ətraf ərazilərə gəlməsi sülhməramlı kontingentin qalması üçün bəhanə ola bilər. Amma Bakının da konkret tələbləri var - Azərbaycan vətəndaşlığı və Zəngəzur qərbi azərbaycanlıların qayıdışının təmin olunması.

Yeni ermənilər Xankəndinə qeyd-şərtsiz qayıda bilməzlər və onları daha əvvəlki xunta rejimi idarə etməyəcək. Ona görə də bunu anlayıb regionu tərk etdilər. Novruz bayramı münasibətilə xalqa təbrikində isə Prezident İlham Əliyev Xankəndinin Azərbaycan torpağı olması ilə bağlı bir sıra faktları açıqlayıb. Dövlət başçısı Xankəndinin qədim Azərbaycan torpağı olduğunu, Pənahəli xan tərəfindən salındığını bildirib. Həmçinin vurğulayıb ki, Xankəndi sovet dövründə də Azərbaycan büdcəsi hesabına, Azərbaycan memarları və inşaatçıları tərəfindən inşa edilib. Prezident qeyd edib ki, Xankəndidəki Vilayət Partiya Komitəsinin binasının müəllifi Həsən Məcidov, Vilayət İcraiyyə

Xankəndidən gedən ermənilər İrəvandan da qaçırlar - səbəblər

Son 5 ayda Ermənistanı 13 min Qarabağ ermənisi tərk edib; siyasi oyunların qurbanları İrəvanda heç kimə lazım deyil, Paşinyan komandası isə xarici qrantlara görə onların gedişini istəmir

yə Komitəsinin binasının müəllifi, Nəsrullah Kəngərli, məmnanxana binasının müəllifi isə Ənvər Qasımzadə olub. Xankəndinin mərkəzi meydanına da Zəfər meydanı adı verilib. “Fevralın 26-da mən Xocalıda xocalılarla birlikdə Xocalı memorial kompleksinin təməlini qoydum. Burada yerləşmiş, qanunsuz inşa edilmiş şeytan yuvası - dırnaqarası parlament binası və onun yanındakı terror təşkilatının binası fevralın 26-da sökülməyə başladı və yerlə-yeksan edildi. Separatçıların izi-tozu da qalmadı. Novruz tonqalı da son təmizləmə işlərini görür”, - Azərbaycan Prezidenti təbrikində deyib.

“Yeni Müsavat”a danışan Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı qeyd edib ki, onlar öz qərarını veriblər: “Ermənilərin Qarabağdan çıxmasını təşviq edənlər çalışdılar ki, bu faktıdan istifadə edərək Azərbaycana təzyiq göstərsinlər. Burada ABŞ, Rusiya, Fransa da maraqlı ola bilərdi. Onlar getdilər, qalmaq istəmədilər, kimse də qovmadı. İndi də guya Ermənistan hökuməti onların sosial şəraitini yaxşılaşdırır, qayğısına qalır, amma yalandır. Odur ki, başqa ölkələrə getmələrə üstünlük verirlər. Həmin ölkələr də Qarabağdan köç etmiş erməniləri qarşılamağa maraqlıdırlar, bundan istifadə et-

mək niyyətindədirlər”. **A.Nağı istisna etmir ki, hətta Qarabağ ermənilərin beynəlxalq status verməyə cəhd oluna bilər:** “Türkiyə və Azərbaycan əleyhinə iş aparmaq arzusunda olan qüvvələr bu ssenarini işə salırlar. O baxımdan onların bir həftə içində Qarabağdan gətməsində maraqlı olan dairələrin də məqsədi bu idi ki, Bakını ittiham etsinlər”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublunun sözlərinə görə, Qarabağdan öz xoşu ilə gədənler əsasən Zəngəzur bölgəsinə yerləşdirilib. X.Teyyublu İrəvanda az sayda Qarabağ ermənisi yaşadığını bildirir. Onun fikrincə, höku-

mət məqsədli şəkildə bu narazı elektoratı parçaladı və mərkəzdən uzaq tutdu: “Paşinyan bəyan edir ki, onların bir hissəsi ictimai mənzillərlə, ya-taqxanalarla təmin olunublar. Onsuz da Qarabağda da günü bir gün olmayan bu adamlar xunta rejiminin tapdığı altında səfalet içində yaşayırdılar. İndi də Ermənistanı onları bir xoş gün gözləmir. Amma onların səsi bərk çıxmır. Görünür ki, geri qayıtmaq istəməyirlər deyərəzi-ləşiblər. Hərçənd Azərbaycan vətəndaşı kimi çox rahat həyat sürə bilərdilər”. **X.Teyyublu xatırladı ki, Qarabağ ermənilərinin çoxu ya Rusiya, ya Ermənistan pasportuna sahibdir:** “Qayıtmaqdan danışanlar özlərinə sual verməlidirlər ki, hansı Xankəndi, yaxud Ağdərə ermənisi Rusiya və ya Ermənistan pasportunu yandırıb bura qayıtmaq, Azərbaycan vətəndaşı kimi yaşamaq istəyər? Onlar bizə nifrət edirlər və düşməni kimi baxırlar. İkincisi, onların Laçın postu ilə gedib-gələrkən gö-rürdük ki, əksəriyyəti Rusiyaya ticarətə gədənlerdir. Deməli, Qarabağı itirənlər də, başqa bir var. Amma biz bütün xoşagəlməz ssenarilərə hazır olmalı və qabaqlamalıyıq ki, hansısa qüvvələr yenidən regionda oyunlara başlamasınlar”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Ermənistan Rusiyaya qarşı silahlanır?

Ekspertlərə görə, erməniləri qorxudan nə Bakı, nə Ankaradır, məhz...

Bu günlərdə həm İrəvandan, həm də Moskvadan təhlükəli bəyanatlar eşidilir. Ermənistan hakimiyyəti Rusiyanın təsir zonasından çıxmağa, ikincisi isə bütün gücü ilə Ermənistanı öz orbitində saxlamağa çalışır.

Rusiyanın bütün rəsmi strukturlarından gələn hədə və nəsihətlərə baxmayaraq, balaca Ermənistan, daha doğrusu, onun baş naziri Nikol Paşinyan möhkəm dayanır. Və addım-addım ölkəsinin tikanlı da olsa, Avropaya yolunu açır.

Eyni zamanda Ermənistan aktiv şəkildə silahlanır, müdafiə qabiliyyətini gücləndirir, Hindistandan 155 mm-lik ATAGS artilleriya sistemləri alır, Hindistan şirkətləri ilə MARG 155 özüyəri-yən haubitsaların və “Akaş” hava hücumundan müdafiə sisteminin alınması üçün da-

ha bir neçə müqavilə imzalayıb. Ən əsas isə hələ də KTMT-nin üzvü olmaqla və ərazisində Rusiya hərbi bazası ola-ola Fransa ilə hərbi əməkdaşlığa girir, Fransanın müdafiə naziri İrəvana gəlir, Paşinyan Parisə səfər

edir, Makron ona hərbi yardım vəd edir - “Bastion” zirehli nəqliyyat vasitələri, GM 200 radarları, “Mistral” 3 raket sistemləri və Fransa hərbiçiləri Ermənistan hərbiçiləri üçün 3 dağ döyüş hazırlığı kursu keçirməyi

planlaşdırır. Rusiyalı ekspertlər və siyasətçilər Paşinyanın hərəkətlərində Qərbin intriqalarını görür və bunun nəticələri ilə Ermənistanı qorxudurlar. Belə ki, **Hərbi Politoloqlar Assosiasiyasının eksperti, Plexa-**

nov adına Rusiya İqtisadiyyat Universitetinin Siyasi təhlil və sosial-psixoloji proseslər kafedrasının müdiri Andrey Koşkinin fikrincə, “təkbəşinə üzmək” ölkənin mövcudluğuna öz təsirini göstərəcək və onun yox olmasına səbəb ola bilər. Onun sözlərinə görə, bu cür fikirlər Qərbin Rusiyalı Ermənistanla “ayırmaq” və Moskvanı Cənubi Qafqazdan tamamilə “sıxışdırıb çıxarmaq” istəyindən irəli gəlir.

Ayna.az yazır ki, Rusiya Dövlət Dumasının MDB üz-rə komitəsi sədrinin birinci müavini Viktor Vodolatski İrəvanın rus sərhədçilərini ölkədən çıxarmaq qərarını şərh edərkən vəziyyəti Ukrayna ilə, Paşinyanın hərəkətlərini isə Ukraynanın eks-prezidenti Pyotr Poroşenko və prezident Volodimir Zelenskinin fəaliyyəti ilə müqayisə edib: “Bu gün Paşinyan Poroşenkonun vaxtilə etdiyi və Zelenskinin etməyə davam etdiyi hər şeyi edir. O, Ermənistanı daha bir

anti-Rusiya cəbhəsinə çevirmək qərarına gələn anqlosaksların onun üçün müəyyən etdiyi dəfələrlə keçilmiş yolla gedir”.

Onun sözləri xüsusi narahatlıq doğurur: “Və biz öz öhdəliklərimizi yerinə yetirmək niyyətindəyik ki, Ermənistan Ukrayna ilə eyni vəziyyətdə olmasın”.

Bunlar dəqiq açar sözlərdir. Ermənistanın qorxdudu da budur. Onun mümkün qədər tez sülh müqaviləsi imzalamağa can atdığı, Bakının demək olar ki, bütün şərtlərini qəbul etdiyi Azərbaycan deyil, prezidenti ilə Paşinyanın təbircə desək, daimi təmasda olduğu və erməni müxalifətinə görə, sərhədlərinin qorunmasını onun sərhədçilərinə etibar edəcəyi Türkiyə deyil, Rusiyadan qorxur. Moskva Ukraynaya etdiklərini ona da edə, onu rahatlıqla uda bilər. Buna görə də Paşinyan silahlanır və özünə yeni qəy-yumlar axtarır.

□ **“Yeni Müsavat”**

NATO

ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq üçün yeni çərçivə sənədinin razılaşdırılması üzərində iş aparırıq. "Report" xəbər verir ki, bunu NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberg martın 18-də Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinə - AZƏRTAC-a müsahibəsində deyib.

"Bu çərçivə sənədi qarşılıqlı fəaliyyət məsələlərinə köklənəcək və burada əsas məqsəd Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin NATO standartlarına uyğunlaşdırılması üçün birgə işləməkdir. Biz həmçinin hərbi təhsil məsələlərinə də önəm veririk. Bu da tərəflər arasında qarşılıqlı fəaliyyəti inkişaf etdirəcək. Biz eyni zamanda əməkdaşlığımızı gələcəkdə inkişaf etdirə biləcəyimiz digər sahələri də nəzərdən keçiririk. Bütün bunlar Azərbaycan və NATO qüvvələrini bir-birinə daha da yaxınlaşdıracaq və düşünürəm bu, hər iki tərəf üçün faydalı olacaq", - o əlavə edib.

Hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik-leytenant Elxan Şıxaliyev "Sherg.az" a deyib ki, NATO ilə əməkdaşlığımızın 30 illik tarixi var. Ekspert vurğulayıb ki, 1994-cü ildən sonra sülh naminə tərəfdaşlıq proqramı çərçivəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri NATO strukturları ilə birgə xüsusi təlim mərkəzlərində təlimlər keçiblər: "NATO-nun qərargahında da nümayəndəliyimiz var. Birinci Qarabağ müharibəsi dönməndən etibarən Türkiyə ilə bərabər Silahlı Qüvvələrimizin şəxsi heyətinin yetişdirilməsi, hərbi təhsilə keçid prosesi başlamışdı. Şuşa Bəyannaməsindən sonra tam ştat strukturu ilə eyniləşmə prosesi yekunlaşmaq üzrədir. Çox az ölkələrdən ki, NATO standartları ilə eyniləşdirilmiş Silahlı Qüvvələrimiz var. Amma hərbi aliansa daxil olmaqla bağlı perspektiv planımız yoxdur. Azərbaycan bu məsələni özü üçün prioritet hesab etmir. Yeni mərhələdə Türkiyə ilə

birgə təhlükəsizliyimizin təminatını Şuşa Bəyannaməsi üzərindən həyata keçiririk. NATO-nun Cənubi Qafqaz maraqları var. Ermənistan və Gürcüstan üzərindən Rusiyaya qarşı cəbhə açılması planlanır. Həmçinin Azərbaycanın Ukraynaya daha çox dəstək verməsi məsələsi gündəmə gətirilir. Məsələ ondadır ki, bizə nə zaman ehtiyac duyurlarsa, o zaman mürciyyət edirlər. Amma bizə lazım olanda NATO-ya daxil olan ölkələr nə sahədə, nə də siyasi sferalarda bizi dəstəkləyirlər. Hərbi aliansın və ona üzv ölkələrin ikili standartlı mövqeləri var. Yeni dövəmdə NATO-Rusiya qarşılıqlı fəaliyyəti fonunda hərbi alians öz tərəfdaşlarının sayını artırmaq istəyir. Hazırda NATO-da 32 ölkə təmsil olunur. Amma yenə də Rusiya-Ukrayna müharibəsinin içindən çıxma bilmirlər".

Polkovnik vurğulayıb ki, NATO Cənubi Qafqazı öz strateji bölgəsi kimi görür. Baş katibin region ölkələrinə səfərlərinin mahiyyəti budur: "Hərbi alians qarşılıqlı fəaliyyətdə, Rusiya ilə qarşılıqlı fəaliyyətdə hansı ölkələrin onların tərəfində, yanında olacağını axtarırdı. Buna baxmayaraq, Azərbaycan NATO strukturları ilə əməkdaşlığı davam etdirəcək. Çünki Silahlı Qüvvələrimiz "Sülh Naminə Əməkdaşlıq", "NATO əməliyyatları konsepsiyası proqramı" çərçivəsində aliansla əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlıqlar ordumuzun döyüş əməliyyatlarının NATO standartları səviyyəsində saxlanmasına kömək edəcək. Həm Brüssel, həm də

NATO Azərbaycanla bu sənədi imzalamağa hazırlaşır

Əsas məqsəd ordumuzun NATO standartlarına uyğunlaşdırılmasıdır - bəs Moskvanın reaksiyası?

Pentaqon Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin əldə etdiyi nailiyyətlərlə, dördüncü və beşinci nəsil texnologiyalarla dəstəklənən hərbi texnikalarla təchiz olunmağımızla, PUA-larla bağlı məsələlərlə çox maraqlanır. Silahlı Qüvvələrimizlə yaxınlaşma niyyəti güdürlər. Amma siyasi düşürgə ilə sahədə istəkləri üst-üstə düşmür. Ermənistanla münasibət tamamilə fərqlidir. Şübhə yox ki, mövcud durumla bağlı bütün iradlar NA-

TO Baş katibinin diqqətinə çatdırılıb. Ümid edirik, aparılan müzakirələr və qərarlı yanaşmadan əl çəkilməsi Azərbaycanla NATO-nun əməkdaşlığını yeni mərhələyə daşıya bilər".

"NATO Baş katibi Yens Stoltenbergin Cənubi Qafqaz ölkələrinə səfərinin Moskvada qıvcıq yaratdığı bəllidir".
Bunu "Atlas" Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu deyib. Onun sözlərinə görə,

Kreml NATO Baş katibinin Gürcüstan, Azərbaycan və Ermənistanla səfərlərinin məqsədini özü üçün aydınlaşdırmağa çalışır: "Yens Stoltenbergin bölgəyə səfəri yekun hesabət üçündür. Stoltenbergin baş katiblik müddəti bu ilin oktyabr ayında bitir və o, vətəni Norveçə qayıdacaq. Ona görə də Stoltenberg müxtəlif ölkələrə səfərlər edib, işini uğurla yekunlaşdırmağa çalışır. Əlbəttə, NATO Baş katibinin gündəlik fəaliyyətinin böyük hissəsi

Ukraynadakı müharibə əhatə edir. Ancaq Stoltenberg NATO tərəfdaşları ilə təmasları da arxa plana keçirmir. Bunun da haradasa Ukraynadakı müharibə ilə əlaqəsi var".

Politoloq qeyd edib ki, Cənubi Qafqaz ölkələrindən yalnız Gürcüstan Şimali Atlantika Blokuna üzv olmaq istəyir, digər iki dövlətin - Azərbaycanın və Ermənistanın oxşar məqsədi yoxdur: "Əlbəttə, NATO Baş katibi İrəvanda Ermənistanın Rusiyadan nə qədər uzaqlaşmağa hazır olması və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatını tərk etməsi prosesi ilə maraqlanacaq. Ancaq NATO-nun Ermənistanla təhlükəsizlik təminatına yönəlik alternativ proqramı yoxdur. Azərbaycanla gəldikdə, ölkəmizlə NATO arasında konstruktiv əməkdaşlıq mövcuddur. Azərbaycan Şimali Atlantika Blokunun müxtəlif proqramlarına iştirak edir. Azərbaycan NATO-nun ikinci böyük dövləti - Türkiyə ilə strateji müttəfiqdir. Azərbaycan Ordusu Türkiyə ordusu modelinə keçib. Bu, Azərbaycan Ordusunda NATO standartlarının tətbiqidir və Şimali Atlantika Bloku üçün yetərlidir".

□ "Yeni Müsavat"

Bakıdan qayıdan ABŞ generallarından ilginclə çağırış

İstefada olan general-leytenant Kris Noulend və Ceykob Olidort birgə dərc olunmuş məqalələrində "907-ci düzəliş" və İran barədə nələr yazdılar?

ABŞ-in istefada olan iki hərbi generali Vaşinqtonu bədnam "907-ci düzəliş"i ləğv etməyə çağırır. Bu barədə ABŞ Dəniz Piyadaları Korpusunun təqaüdə çıxmış general-leytenantı Karl Mendi və ABŞ Hərbi Hava Qüvvələrinin istefada olan general-leytenantı Kris Noulendın Yəhudi İnstitutunun Müdafiə və Strateji Araşdırmalar üzrə Gemunder Mərkəzinin direktoru Ceykob Olidortla birgə dərc olunmuş məqaləsində deyilir.

Müəlliflər yazır ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişinin əldə olunması az qalıb. Onların fikrincə, bu müsbət irəliləyiş sülh danışıqları başa çatdıqdan sonra ABŞ ilə hər iki ölkə arasında

münasibətlərin bərpası üçün bir fürsətdir: "Biz bu yaxınlarda Azərbaycanın paytaxtı Bakıya səfərdən qayıtdıq və ölkə haqqında məlumatlı olduq, onun regiondakı geostrateji əhəmiyyətini dərinlən dərk etdik.

Xəzər dənizi sahilində yerləşən Azərbaycan ABŞ-in strateji maraqlarının sütunu kimi ağıla gəlir. Bununla belə, həm Rusiya, həm də İranla həmsərhəd olan bir ölkə tək bənzər təhdidlər qarşısında ABŞ-in maraqlarını qorumaq üçün deyil, həm də Mərkəzi Asiyaya və oradan sərbəst ticarət axınına təmin etmək üçün kritik rol oynaya bilər".

ABŞ generallarının açıq mətnlə "907-ci düzəliş"ə etiraz etməsi nədən xəbər verir?

Müstəqil siyasətçi Abutalıb Səmədov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında bildirib ki, ABŞ-da tək cəmiyyət istefada olan generallar deyil, hökumətin özü də dəfələrlə "907-ci düzəliş"i ləğv etmək təşəbbüsü ilə çıxış edib: "Bu təşəbbüslər 90-cı illərdə xüsusilə geniş vüsət almışdı. Ancaq nəticəsi olmadı və "907-ci düzəliş"i hökumətin bütün tələblərinə, əsaslandırılmalarına baxmayaraq, ləğv etmək alınmadı. Hətta 1996-cı il Lissabon Sammitində vitse-prezidentlə görüşəndə prezident Heydər Əliyev ona kəskin etirazını bildirdi. Biz ABŞ-in bölgədəki maraqlarını təmin etmək üçün hər şey etdik, ancaq siz "907-ci düzəliş"i götürmək iqtidarında deyilsiz. İstefada olan iki generalın "907-ci düzəliş"i götürmək təklifi ilə çıxış etməsinin elə müraciətin mətnindən nə ilə bağlı olduğu aydın olur. Bu, təbii ki, ilk növbədə Azərbaycanın geostrateji mövqeyi ilə əlaqədardır. Bir tərəfdən İranla və Rusiya ilə sərhədin olması, digər tərəfdən Xəzər dənizində Azər-

baycanın tutduğu mövqe ölkəmizi ABŞ üçün çox vacib bir əraziyə çevirir. Azərbaycan hər zaman müstəqil siyasət yeridib, bizə qarşı ədalətli mövqə tutan dövlətlərlə əməkdaşlıq etmişik, heç kimin diqqəti ilə oturmamışıq. Bu da beynəlxalq münasibətlər sahəsində çox böyük əhəmiyyətə malik məsələdir. Uzun illər Ermənistan Rusiyanın diqqəti ilə hərəkət etdi. İndi də istiqaməti dəyişib Qərbin əlaltısına çevrilib. Bunun nə qədər davam edəcəyi, Nikol Paşinyanın uzun müddət hakimiyyətdə qalıb-qalmayacağı, ondan sonra seçilən baş nazirin hansı xətti tutacağı və s. hamısı sual altındadır. Ancaq bir məsələ aydındır ki, Azərbaycan daim öz maraqlarını hər şeydən üstün tutub, beynəlxalq hüquqa sadıq olub, heç kimə baxmadan müstəqil siyasət yeridib. Biz İsrailə münasibət quranda İranın etirazlarına əhəmiyyət vermədik, danışıqlarda Qərb platformasına üstünlük verəndə Rusiyanın nə deyəcəyini düşünmədik. Keçən ilin fevralında Münxendə Azərbaycan Prezidenti açıq bəyan etdi ki, bizim üçün Qərb plat-

formasına daha əlverişlidir. Nikol Paşinyan iki ay əvvələ kimi əlindən gələni edirdi ki, sülh sazişi Rusiya platformasında imzalansın. Təbii ki, belə dövlətə etibar etmək də çox çətindir. Azərbaycan Ukrayna ilə münasibətdə də öz müstəqil siyasətini yeritdi, müharibənin ilk günündən Ukraynanın yanında olmağa çalışdı. Ancaq ilk dövrlər bir mövqə tutan Ermənistan, sonradan başqa bir mövqeyə üstünlük verdi. Bu səbəblərdən Azərbaycanın əhəmiyyətini anlayanlar təklif edirlər ki, "907-ci düzəliş" götürülsün və ABŞ Azərbaycanla daha sıx hərbi əməkdaşlıq etsin. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, son illərə kimi bu əməkdaşlıq dayanırdı, ABŞ öz maraqlarına uyğun Azərbaycana hərbi yardımlar göstərirdi. Bir şey aydındır ki, bu müraciət heç nəyi dəyişməyəcək. "907-ci düzəliş" götürülməyəcək və Azərbaycan bu düzəliş olmadan da öz müdafiə qüdrətini artırmaq gücündədir. Sadəcə, ABŞ-da bir şeyi anlaşırlar ki, bölgədə nüfuz sahibi olmaq üçün Azərbaycanla yaxın münasibətlər qurmaq lazımdır. Buna isə ilk növbədə ABŞ-in tutduğu ədalətsiz mövqə mane olur və "907-ci düzəliş" bu ədalətsiz mövqeyin bariz nümunəsidir".

Kosanın fizikası

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

İnternetdə serfinq yaparkən Milli Elmlər Akademiyamızın saytında qarşıma bu xəbər çıxdı: “Elm və Təhsil Nazirliyinin Fizika İnstitutunda Novruz bayramı münasibətilə tədbir keçirilib. Tədbiri giriş sözü ilə institutun baş direktoru akademik Arif Həşimov açdı. O, kollektivi təbrik edib və bildirib ki, Novruz bayramı Azərbaycan xalqı üçün milli dəyərlərə, rəmzlərə sahibdir. O, bayramın tarixindən danışdı”. Sitatın sonu. Xəbər hələ uzun idi, mən özətini yazdım. Axırda alimlər yığılıb Kibernetika İnstitutuna papaq atmağa getmişlər.

Əlbəttə, indi bisavadlar ortaya çıxar, deyər ki, Novruzun Fizika İnstitutuna nə dəxli vardır, zəhmət çəkin elm öyrənin, kəşflər eləyin, xalqımıza xeyir verin. İlk baxışdan belədir. Novruz Folklor İnstitutu qeyd edər, Kosa və Keçəlin həyatı, tonqal, xonça, qapıya atılan papaq nə boyda olmalıdır kimi mövzularda çıxışlar söylənər. Ancaq fizika təbiət haqda elmdir. Bu baxımdan, Novruz bayramı, təbiətin oyanışı, xalqımızın dayanışı mütləq fiziklərimiz üçün mövzu verir. Ona görə də həmin elm ocağından (bax, görürsünüz, burda da ocaqdan söhbət gedir və elm ocağının üzərindən tullanıb “ağırlığım, uğurluğum, dissertasiyam odda yansın” demək faydalıdır) qədim zamanlarda mələyin uçma sürətini hesablayan, Eynşteynin səhv elədiyini mübarək hədisə əsasən sübut edən, yarpaq dolmasını bükərkən məkan-zaman əyrisi modelindən istifadə olunduğunu göstərən çoxlu möhtərəm alimlərimiz çıxmışdır.

Həmçinin, Novruzun fizikaya dəxli yox idisə, niyə Cordano Brunonu tonqalda yandırmışdılar?

Sözləşib, Conatan Svift hələ 300 il qabaq - 1726-cı ildə çıxan “Qulliverin səyahəti” əsərində bizim akademiyanın alimlərini böyük sevgi, maraq, həsəd, rəğbət, diqqətlə təsvir etmişdir: “Orada mən bir alimə rast gəldim. O, buzu şiddətli odda qızdıraraq barıta çevirməyə çalışırdı. Riyaziyyat məktəbində dərslər bizim Avropada əsla təbiq edilməyəcək üsulla aparılır. Hər teorem isbat üsuluyla birgə nazik təbəqəyə yazılır. Mürəkkəb yerinə isə başağrı dərmanı işlədilir. Şagird bu təbəqəni dərman kimi bürməliyəb acqarına udur, sonra üç gün ərzində çörək və sudan başqa heç bir şey yeyib-ichmir. Həb həzm olunduqdan sonra teorem onun beyninə yeriyir. Düzdür, hələlik bu üsulun elmin öyrədilməsində rolu o qədər çox deyil, amma iki səbəbdən. Birincisi odur ki, dərmanı təbəqəyə zəif miqdarda yazırlar, ikincisi, bəzi uşaqlar dərmanı udmur, gizlincə qırağa tükürürlər”.

Doğrudan da, hal-hazırda bizim elmin tədrisində əsas məsələ uşaqların tükürməyinə nəzarət edilməsidir. Əgər buna nail ola bilsək, qələbələrımız qaçılmaz olacaqdır.

Ümumiyyətlə, alimlərimiz akademiya sistemində çox faydalı çalışırlar. Dünən onlar baş akademik İsa müəllimin rəhbərliyi altında Akademiyanın “Nadir ağaclar bağı”nda ağac əkməmişlər. Bəlkə çoxunuz bilmirsiniz, bizim elm ocağında keçən il belə bir bağ salınmışdır. (Ramiz Mehdiyevin vaxtında mümkün deyildi, bütün ağacları əkişdirib öz bağına daşıyırdı). Lakin dünənki tədbirin foto, video, tik-tok, yutub, feysbuk, instaqram, salnamə, mixi yazıları, papirus, reader, qayaüstü rəsmlərini maraqla izlədim və belə qərara gəldim ki, artıq o bağ öz adına bir qədər uyğun olmayacaqdır. Çünki əkilən ağacların çoxu sərv, küknar, şam kimi bitkilər idi. Bunlar isə nadir ağac sayılmaz. Həm də nadir ağac bağında ağac bəlkə az olmalıdır, yoxsa niyə nadir adlansın? AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutundan bu mövzuya rəy gözləyirəm. Ümid edirəm onlar “20 yanvar faciəsi” konfransından sonra özlərinə gəliblər.

Biz gerek həm meşədə ağacı, həm də ağacların da-
lında meşəni görməyi bacaraq.

Azərbaycan 2017-ci ildən Avropa İttifaqı ilə tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması ilə bağlı danışıqlar aparsa da, bunun hələlik heç bir nəticəsi yoxdur.

Azərbaycanda bəzi müstəqil təhlilçilər vurğulayırlar ki, son zamanlar Avropa institutları ilə münasibətlərin pisləşməsi fonunda Azərbaycanla Rusiyanın əməkdaşlığı artan xətlə inkişaf edir.

Milli Məclisin deputatı Fəzail Ağamalı “Turan”a bildirib ki, Azərbaycanın öz yolu var və bu yol nə Avropa İttifaqından, nə də Rusiyanın Avrasiya İqtisadi Birliyindən keçir.

Deputat hesab edir ki, Azərbaycanın yolu Türk Dövlətləri Təşkilatıdır: “Yaxın illərdə bu təşkilatın bütün strukturları formalaşacaq və təşkilat beynəlxalq status qazanan çox güclü bir quruma çevriləcək. Bu, türk dövlətlərinin maraqlarına cavab verəcək və hər tərəfdən gələn təhdid və təzyiqlərə qarşı ciddi müqavimət göstərəcək böyük güc sahibinə çevriləcək. Bu, Azərbaycanın maraqlarına tam cavab verir”.

F.Ağamalı qeyd edib ki, Ermənistan, Gürcüstan və başqa ölkələrdən fərqli olaraq Azərbaycan hər hansı qurumun qarşısında baş əyən dövlət deyil: “Azərbaycan qürurlu və öz ləyaqətini qoruyan dövlətdir. Cənab Prezident də bir zaman söylədi ki, biz Avropa İttifaqına gedəsi deyilik. Çünki onların bizə münasibəti bellidir və biz gedib onların qapısında gözləmək arzusunda deyilik. Neçə illərdir ki, Türkiyə Avropa İttifaqına daxil olmağa çalışır, amma orada islamofobiya və türk dövlətlərinə neqativ münasibət buna imkan vermir”.

“Atlas” Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Azərbaycan üçün heç bir bazardan imtinanı məqbul hesab etmir: “Məncə, biz heç bir istiqamətdə imtina etməməliyik. Məsələn, Rusiya ilə münasibətlərdə zaman-zaman müəyyən suallar yaranır. Amma Rusiya ilə ticarət münasibətlərimiz var. Kənd təsərrüfatı məhsullarını Rusiya bazarına çıxarıq. Çünki Avropa bazarına çıxara bilmərik. Eyni zamanda Avropa bazarına enerji resurslarımızı çıxarıq, neft-qazımızı orada satırıq, boru xətləri çəkirik. Üstəgəl, yaxın illərdə Avropaya alternativ enerji nəql edəcəyik. Bu da digər bir istiqamətdir. Türkiyəyə inteqrasiya da bizim üçün çox vacib-

Bakının seçimi: Avropa Birliyi, Şimal, yoxsa Turan?

Ekspert: “Avropa yaxın gələcəkdə bizimlə əməkdaşlıq üçün qapımızda yatmağa hazır olacaq, çünki...”

dir. Bəli, Turan ideyası arzulanmış ideyadır. Türkiyə ilə itti-
faq çərçivəsində Mərkəzi Asiyanın türkdilli ölkələri də buna maraq göstərir. Bu bazar da bizim üçün lazımdır. Yəni heç birindən imtina etməliyik. Məsələn, Rusiyadan imtina edək Avropaya yönə-
lək, yaxud Avropadan imtina edək Rusiyaya doğru addımlar ataq, yaxud hər ikisindən imtina edək Türkiyəyə inteq-
rasiya edək, xeyr, bunların heç biri düzgün olmazdı. Maraqlarımıza nə uyğundursa, o istiqamətdə əməkdaşlığımızı inkişaf etdirməliyik. Bəli, Avropada bəzi dairələr var ki, onların qərarları xoşumuza gəlmir. Amma unutmayaq ki, Avropa İttifaqının icra qurumları və bir çox dövlətlərlə strateji sazişlərimiz var, əlaqələrimiz mövcuddur. Biz o əməkdaşlıqdan maliyyə cəhətdən də faydalanırıq. Eləcə də Rusiyaya kənd təsərrüfatı məhsulları satırıq. Bəli, Turan ideyası gələcəyin ideyasıdır. Bu istiqamətdə fəaliyyətimizi davam etdirməliyik. Bu ideya hələ qurulma mərhələsindədir. Avropa İttifaqı və Rusiya bazarları realdır. Biz bunlardan gəlir əldə edirik. Məsələn, qeyri-neft məhsullarını Rusiya bazarında satırıq. Enerji məhsullarını isə, Avropa bazarlarına çıxarıq. Çünki Rusiyanın özü enerji ölkəsidir. Biz bunu ancaq Avropa bazarlarına satıb gəlir əldə edə bilərik. Avropa İttifaqı ilə sazişin əldə edilməsi xeyli uzandı. Bu istiqamətdə də xeyli irəliləyiş əldə edə bilərik. Ümumdünya Ti-

carət Təşkilatına Azərbayca-
nın üzvlük məsələsi də var. Bu məsələni də sürətli həll etməliyik ki, Azərbaycanda rəqabət məhsullarının da ixracını təmin edə bilək”.

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva bildirdi ki, hazırkı mürəkkəb geosiyasi çağda Azərbaycan-Avropa İttifaqı əlaqələri ən ağır sınaq imtahanlarını verir: “Rəsmi Bakı bütün tərəfdaşları ilə dürüst əməkdaşlıq yolunu seçib. Ona görə də Qərb və onun çətiri altında olan bütün təşkilatlar öz seçimlərini etməlidirlər. Yəni Avropa İttifaqı Azərbaycanla bərabərtərəfli əlaqələr qurmaq istəyirsə, o zaman bu imtahandan kəsilməlidir. Bu vaxta qədər tərəfdaşlıq sazişinin imzalanmamasının başlıca səbəbi 2020-ci ilin payızında baş verən 44 günlük haqq savaşları və ondan sonrakı dövrdə Qərbin ölkəmə qarşı ədalətsiz mövqeyidir. Başda Fransa olmaqla, bir sıra Avropa ölkələri son dörd ildə Azərbaycana qarşı ən çirkin oyunlara əl atdılar. Erməni yalan və iftira maşınının yalanı və iftira maşınının yalanı nacağı rolunu oynayan bəzi rüşvətxor Qərb diplomatları Avropa İttifaqı-Azərbaycan əlaqələrinin ətəlet vakuumu-
na sürüklənməsinə şərait yaratdı. Digər tərəfdən, Qərb yalnız ondan asılı olmağa meyilli ölkələrlə “tərəfdaşlıq sazişi” imzalamağa cəhdlər göstərir. Azərbaycan isə uzun illərdir ki, regionda müstəqil, heç kimdən asılı ol-

madan siyasət yürüdən yeganə Güney Qafqaz ölkəsidir. Əgər Avropa İttifaqı bizimlə münasibət qurmağa, tərəfdaş olmağa maraqlı deyilsə, o zaman Bakı da əməkdaşlıq qapısını çox uzatmadan bağlayacaq. İndi Azərbaycanı nə Avropa İttifaqı, nə də Avrasiya Gömrük İttifaqı maraqlandırır. Bizim yeganə hədəfimiz Türk - Turan Birliyi. Türk Dövlətləri Təşkilatı günü-gündən öz gücünü daha da artırır. Çevrəsini daha da genişləndirməyə meyllidir. Təşkilatın iki dövləti NATO, iki ölkəsi isə KTMT üzvüdür. Yəni biz hər tərəfə eyni məsafədə olan bir təşkilatda boy göstərməyə meyllilik. Artıq bütün türk xalqları anlayır ki, onların yeganə dirlik qapısı Turan Birliyi. Avropa yaxın gələcəkdə bizimlə əməkdaşlıq üçün qapımızda yatmağa hazır olacaq. Çünki bir neçə ildən sonra Qərb “rus qazı məngənəsi”ndə boğulacaq. O zaman Bakının neft və qazından, Türkmənistanın, Qazaxıstanın və Özbəkistanın enerji resurslarından asılı vəziyyətə düşəcək. Bu zaman artıq Turan Birliyi Avropa İttifaqı ilə diktə dilində danışmağa başlayacaq. Buna görə də Avropa İttifaqı, eləcə də Qərb dairələri Azərbaycan və Türk Birliyi ölkələri haqqında düşü-
nərəkən iki dəfə fikirləşməlidir. Çünki hazırda bütün saatlar Bakının və Türk Dövlətləri Təşkilatının xeyrinə işləyir”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

Ermenistanda Azərbaycanın tarixi ərazilərinin bir qisminin, 90-cı illərdən bəri işğal altında saxlanılan Qazağın 7, Sədərəyin Kərki kəndinin qaytarılacağından dolayı müzakirələr, həm də panik ovqat davam edir.

Ermənistanın işğalında olan 8 kəndin geri verilməsi məsələsi yeni deyil. 9 noyabr 2020-ci il üçtərəfli bəyannaməsi imzalanarkən bu kəndlərin geri qaytarılması müzakirə predmeti olub, amma sənədə daxil edilməyib. Çünki bu kəndlərin Azərbaycanın olması barədə heç bir şübhə olmayıb. Azərbaycan sərhədlərin müəyyənləşməsi prosesində həmin kəndlərin qaytarılmasında bir problem görməyib. Lakin Ermənistanın guya Azərbaycan tərəfindən onun suveren ərazisinə daxil olması kimi sərsəm bəyanatlarından və Avropa İttifaqının müşahidəçilərinin gətirib sərhədə toplanmasından sonra sülh prosesinə gedən yolda Ermənistanın cığal olaraq bu kəndlərin bir an öncə təhvil verilməsini tələb edib. Burada müzakirəlik bir şey yoxdur. Məlum olduğu kimi, Qazax rayonunun bu kəndlərinin hamısı anklav deyil, 3 kənd Azərbaycan torpaqlarına eksklavdır. Onların ilkin etapda geri qaytarılmasında elə bir problem olmamalıdır. Paşinyan parlamentdə mətbuata açıq olmayan toplantıda bunlardan bəhs etdiyi və bu kəndlərin geri verilməsini dediyi ehtimalı üzərində duran erməni politoloqların bəziləri aprel ayının əvvəlində 4 kəndin - Naxçıvanın Kərki kəndi daxil - boşaldılacağına iddia edirlər. Mətbuat konfransında Paşinyan bu adda kəndlərin SSRİ dövründə Ermənistanın xəritəsində yer almadığını deyərək bu kəndlərin Azərbaycana aid olduğunu qəbul etmiş olur, amma bu kəndlərin verilməsini öz cəmiyyətinə necə yedizdirəcəyini düşünməkdədir. Onun bu kəndlərə gəlib əhali ilə görüşməsi də bu məqsədlə edilmişdi. Ermənistan mətbuatı yazır ki, Paşinyan burada xoş qarşılanmayıb. Ermənilər bu kəndlərin geri verilməsini Paşinyanın növbəti xəyanəti adlandıрмаğa başlayıblar və əgər bu, gerçəkləşərsə, bu ərazidə Azərbaycan üçün əhəmiyyətli strateji mövqe olacağı fikrindədirlər. Ermənistan gələn qaz xətti, Gürcüstana gedən magistral yol buradan keçdiyindən Ermənistan Azərbaycandan asılı vəziyyətə düşəcək. Digər anklavların alınmasından sonra Azərbaycan meşə zolağı ilə Vanadzora qədər maneəsiz hərbi-strateji xətt əldə edə bilər. Kəndlərimizi könüllü surətdə qaytarmadığı təqdirdə

"O kənd bizim kəndimizdir" - səbrimiz bitir, ya savaş...

Nikol Paşinyan Tavuş sakinləri ilə görüşdə "kəndləri qaytarmasaq, savaş başlayacaq" dedi; Ermənistanın artıq geriye yolu yoxdur, Azərbaycana məxsus kəndlər ya xoşluqla azad olunmalıdır, ya da...

Ermənistan Azərbaycanı onu güc yolu ilə etməyə zorlayır. Varujan Geğamyan adlı analitik deyir ki, Paşinyan daxili təpkiləri nəzərə alaraq savaş yolu ilə bu problemi həll etməyəcək. Azərbaycanı təhrik edəcək və sonucda kəndlər verəcək və Paşinyan günahtar olmayacaq. Amma bu variantın sülh prosesinə nə dərəcədə zərərini hesablamaq mümkün deyil.

Bu arada, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Tavuş vilayətinin sərhəd kəndlərinin sakinləri ilə görüşündə səsləndirdiyi fikirlərlə bağlı yeni təfərrüatlar yayımlanmaqdadır. Erməni mətbuatının yazdığına görə, Paşinyan deyib ki, İrəvan sərhəd kəndləri məsələsində Bakı ilə güzəştə getməyə, bir həftə sonra müharibə başlamaq bilər. (Publika.az) Görüşün detallarını hökumətin mətbuat xidməti yayıb. N.Paşinyan əlavə edib ki, İrəvan sərhədyanı kəndlərlə bağlı Bakı ilə razılaşmasa, hadisələrin bu cür inkişafı mümkündür: "Gedək (Azərbaycana - red.) deyək ki, yox, biz heç nə etməyəcəyik. Bu, o deməkdir ki, həftənin sonunda müharibə başlayacaq. Mən bu müharibənin sonunda nə baş verəcəyini bilərəm". Paşinyan izah edib ki, silahlı münaqişədən sonra yerli sakinlər ondan

hərbi əməliyyatlar təhlükəsi barədə məlumatı olub, onları niyə əvvəlcədən xəbərdar etmədiyini soruşacaqlar. Göründüyü kimi, baş nazir çıxılmazda olduğunu anlayır və bunu yerli əhaliyə də başa salmağa cəhd göstərir. Paşinyan yaxşı bilir ki, Ermənistanın artıq geriye yolu yoxdur, Azərbaycana məxsus kəndlər azad olunmalıdır. Ekspertlərimizin mövzu ilə bağlı maraqlı yanaşmaları var.

Ermənişünas alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı "Yeni Müsavat"a mövzu ilə bağlı bunları söylədi: "Paşinyana yaxın olan bəzi siyasətçilər haqlıdırlar ki, kəndlərin qaytarılması məsələsi bəhanədir. Azərbaycanın məqsədi Zəngəzurdakı kommunikasiya xəttini əldə etməkdir. İndi erməni elit politikasında Ermənistanın mövqeyinin dəyişdirilməsi və müxtəlif variantların tətbiqi üçün yumşaldıcı addımların atılması müzakirə olunur. Kəndlinqrad variantı bunlardan biridir. Antalya Diplomatiya Forumunda Türkiyə tərəfindən təklifin detalları məlum olmasa da, yenə müzakirə edilir. Guya Türkiyə Ermənistanın da suveren hüquqlarını nəzərə alan təklif irəli sürüb... Ermənistan İran və Gürcüs-

tan faktorunu da nəzərə alaraq Qərbin də dəstəklədiyi yolla gedərsə, ən azından sülh əldə edə bilər". **Q.Çaxmaqlı erməni baş nazirin son görüşünə diqqət çəkdi:** "Paşinyan Əskiparada yenə vurğulayıb ki, sülhün əldə olunması Ermənistanın gələcəyi üçün önəmlidir. Ermənistanın silahlanması və Fransa kimi dövlətlər tərəfindən qızışdırılması onun özünə zərər verə bilər. Yenidən müharibə olarsa, məğlub olacağını yaxşı bilən Ermənistanın Azərbaycanın tələblərini yerinə yetirməkdən başqa yolu yoxdur".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri Tural İsmayilov bu məsələdə Azərbaycanın əlini gücləndirən amillərə diqqət çəkdi: "Birincisi, həm Brüssel bəyanatlarında, həm də Rusiya görüşlərinin yekununda delimitasiya komissiyalarının çevik işləməsi ilə bağlı qərarlar var. İkincisi, Şarl Mişel də daxil olmaqla, Avropa İttifaqının bir çox siyasətçisi delimitasiya olunmadan əlaqələrin normallaşmasını mümkünsüz hesab edirlər. Üçüncüsü, Rusiya da regional kommunikasiyaların fəaliyyətə başlaması üçün delimitasiyanı vacib hesab etmişdi. Amma Ermənistan tərəfindən sisteməlik formada Azərbaycan ərazilərinin qəsbindən

əl çəkməmək taktikası var. Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə komissiyaların görüşləri müstəsna əhəmiyyətə malikdir". **T.İsmayilov qeyd etdi ki, burada yalnız Ermənistanın deyil, onun havadarı olan ölkələrin də çox böyük günahı var:** "Çünki onlar sülh məsələsinin həll olunmasına çalışırlar. Buna görə də delimitasiya prosesinin gecikməsi üçün addımlar atırlar. Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin müəyyənləşməsinə imkan vermirlər. Ciddi bir irəliləyiş üçün delimitasiya komissiyasının işlərində də irəliləyiş olmalıdır. Azərbaycan hərbi əməliyyatlarda əsla maraqlı deyil, amma Ermənistan bir çox hallarda əlavə imkanları bloklayır".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması üçün daha da əlverişli bir mühit formalaşmışdır: "Təbii ki, bunu Azərbaycan tərəfi formalaşdırıb. Azərbaycan eskalasiyada maraqlı deyil və çalışır ki, digər problem danışıqlarla həll edilsin. Cənab Prezident İlham Əliyev bu siyasəti uğurla aparır. Ermənistan Azərbay-

canın 8 kəndini anklav və anklav olmayan kəndləri işğalda saxlayır. Rəsmi İrəvan hesab edirdi ki, Azərbaycana şərtlər irəli sürəcək və ondan sonra kəndlər Ermənistanın şərtləri ilə geri veriləcək. Amma Azərbaycan prinsipial mövqeyi və beynəlxalq hüquqa söykənən mövqeyi Ermənistanı çətin vəziyyətə saldı".

M.Əsədullazadə əmindir ki, artıq Ermənistan Azərbaycanın şərtlərini qəbul edib: "Düşünürəm ki, ikitərəfli aparılan danışıqlar və Türkiyə ilə ABŞ arasında birgə vasitəçilik Nikol Paşinyanın geri addım atmasına gətirib çıxardı. Dörd kənd Azərbaycana qaytarılacaq. Paşinyan da məhz Tavuşda keçirdiyi görüşlərdə buna əsaslanır. Ermənistan dörd kəndi qaytararsa, sülh müqaviləsi payız aylarına kimi bağlana bilər, Qərb də buna çalışır". **Ekspertin sözlərinə görə, NATO Baş katibinin regional səfəri əsasən dörd kənd qaytarılması və sülh üçün real imkanlara töhfə verəcək:** "Ciddi danışıqlar gedir. Burada Fransa pozucu rol oynayır, Ermənistanı silahlandırır. Ermənistan kəndləri qaytarmasa, son anda geri çəkilsə, arxayın olub alınan silahlardan istifadə etsə, bu, Ermənistan üçün dağıdıcı nəticələrə səbəb olacaq. Ermənistan 30 il ərzində silahlandı, ancaq aqibəti acınacaqlı oldu. Hazırda da bu durumu yaşaya bilər. Nikol Paşinyan pragmatik mövqeyini davam etdirsə, eskalasiyadan çəkinərsə, kəndləri qaytarsa, hərbi münaqişəyə ehtiyac qalmayacaq və tezliklə sülh olacaq. Ermənistanın bir neçə artilleriya batareyası və raket almaqla hərbi balans öz xeyrinə dəyişməsi mümkün deyil. Azərbaycan güclənir və yeni silahlar alır. Canlı qüvvə baxımından da Ermənistanı üstələyir. Düşünürəm ki, dörd kənd qaytarılacaq və hərbi əməliyyata ehtiyac qalmayacaq".

Beləliklə, kəndlərimizin azadlıq tarixini yazmağa çox yaxınıq. Dövlətimizə güvənirik!

□ **E.PAŞASOY,**
 ("Yeni Müsavat")

Azərbaycana gətirilən maşınların sayı azalıb, qiymət artıb...

Azərbaycana 2024-cü ilin ilk iki ayında 13 299 avtomobil gətirilib.

Modern.az-ın Dövlət Gömrük Komitəsindən əldə etdiyi məlumata görə, bunların 12023 ədədi minik maşını, qalanı yük maşını, avtobus və xüsusi təyinatlı avtomobillər olub.

Yanvar-fevral aylarında Azərbaycana gətirilən minik maşınlarının ümumi dəyəri 218 min manat olub. Beləliklə, ölkəmizə gətirilən minik maşınlarının bir ədədinin orta qiyməti 18 min manat olub.

Ötən ilin ilk iki ayı ilə müqayisədə Azərbaycana gətirilən minik maşınlarının sayı azalsa da, qiymətlər artıb. Belə ki, 2023-cü ilin yanvar-fevral aylarında ölkəmizə 12 951 ədəd minik maşını gətirilib, bir maşının orta qiyməti 13500 manat olub. Güman edilir ki, maşınların orta qiymətinin artması istehsal müddəti 10 ildən çox olan avtomobillərin Azərbaycana gətirilməsinə qadağa qoyulması ilə əlaqədardır.

Hibrid və elektrik mühərrikli avtomobillərin idxalında da ciddi artım qeydə alınıb. Keçən ilin ilk iki ayında Azərbaycana 1 815 hibrid, 222 elektrik mühərrikli avtomobil gətirilibsə, 2024-cü ilin eyni dövründə bu rəqəmlər müvafiq olaraq 2 571 və 541 olub.

Ölkəmizə gətirilən hibrid maşınlarının birinin orta qiyməti 2023-cü ildə 20.8 min manat olubsa, bu il 32 min manat olub.

Bu küçələrdə maşınla hərəkət etmək olmaz

17 mart tarixində Xaqani bağının yaxınlığındakı küçələrdə nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinə tətbiq edilən məhdudiyyətlə bağlı Azərbaycan Yürüşü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) tərəfindən təhlillər aparılıb.

Bu barədə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindən məlumat verilib.

Təhlillərə əsasən, böyük piyada axını müşahidə edilən ərazidə nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin məhdudlaşdırılması effektiv olub. Belə ki, nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinə məhdudiyyət qoyulan küçələrin xüsusi tranzit əhəmiyyəti yoxdur. Bu küçələr əsasən parklanma məqsədilə istifadə edilir.

Müsbət nəticələr nəzərə alınaraq, 20-26 mart tarixlərində - Novruz bayramı günlərində də paytaxtın Zərifə Əliyeva (Rəsul Rza küçəsi ilə kəsişmədən sonra), Əbdülkərim Əlizadə, Tərlan Əliyərbəyov və Yusif Məmmədəliyev küçələrində avtomobillərin hərəkətinin məhdudlaşdırılması ilə bağlı qərar qəbul edilib.

Qeyd edək ki, sözügedən küçələrdəki binalarda yaşayan sakinlərin avtomobilləri üçün nömrətanıma sistemi tətbiq edilməklə əraziyə giriş təmin olunur. "AzParking" mobil tətbiqində fərdi parklanma talonu olan sakinlər xidmətdən yararlanırlar. Bu şəxslərin avtomobilləri sistem tərəfindən tanınır və onlar əraziyə buraxılırlar. Ərazidə yaşayan sakinlərə məhdudiyyət qoyulacaq əraziyə avtomobilləri ilə daxil olmaq üçün "AzParking" mobil tətbiqi üzərindən müraciət edərək fərdi parklanma talonu almaları tövsiyə edilir.

Sakinlər üçün nəqliyyat vasitələri ilə əraziyə giriş Neftçilər prospektindən Tərlan Əliyərbəyov, çıxış isə Yusif Məmmədəliyev küçələrindən təmin olunur.

Adətən hər il Novruz qabağı əfv fərmanı imzalanırdı. Mövzu ilə bağlı YeniSabah.az-a açıqlamasında Dilarə Əliyeva adına Qadın Hüquqları Müdafiə Cəmiyyətinin sədri Novella Cəfəroğlu bildirib ki, bu il əfv fərmanının may ayında imzalanacağı gözlənilir. Hüquq müdafiəçisi bunları qeyd edib: "Mən belə başa düşürəm ki, əfv may ayına saxlayıblar. Mayda əfv sərəncamı olacaq".

Novruz gəlməmiş o xəbər gəldi - ayyarım sonra...

Növbəti əfv fərmanının may ayında imzalanacağı gözlənilir

Novella Cəfəroğlunun sözlərinə görə, budəfəki əfv qərarı ötən ilki kimi çox sayda məhbusu əhatə edə bilər. "Mən bununla bağlı dəqiq nəse deyə bilmərəm. Yəqin ki, yenə də çox sayda məhbusa şamil olunaçaq".

Qeyd edək ki, ötən ilin may ayında ölkə başçısının Heydər Əliyevin 100 illiyi münasibəti ilə imzaladığı əfv sərəncamı 801 məhbusu əhatə edib.

Mövzu ilə bağlı Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib: "Əfv fərmanı cənab Prezidentin müstəsna hüququdur və konstitusiyaya uyğun olaraq is-

tədiyi zaman həm fərdi, həm də bir çox şəxslərlə bağlı əfv fərmanı verə bilər. Əfv fərmanı adətən hökmlər qanuni qüvvəyə minmiş şəxslərə aid edilir və burada onlar ya cəzadan tamamilə, ya da cəzaların çəkilməmiş müəyyən hissəsindən azad oluna bilərlər.

Artıq Novruz bayramıdır və buna görə də təbii ki, əfv fərmanının olacağı qeyri-mümkün görünür. Çünki adətən əfv fərmanından öncə Əfv Komissiyasının üzvləri bir neçə iclas keçirir və müzakirələrə baxırlar. Hazırda bu müzakirələrə baxılması ilə bağlı Əfv Komissiyasından hər hansı məlumatlar daxil olmadığına görə deyə bilərik ki, növbəti əfv fərmanı artıq may ayında, Ulu öndərin do-

ğum günündə və yaxud 28 May Cümhuriyyət günü ilə bağlı verilə bilər. Buna ümid edirik".

Əfv Komissiyasının üzvü Rəşad Məcid də mövzu ilə bağlı bunları qeyd edib: "Adətən Novruz bayramında əfv fərmanının imzalanması ilə bağlı artıq yanvar ayından Əfv Komissiyası fəaliyyətə başlayırdı. Bu il isə Azərbaycanda keçirilən prezident seçkisi ilə bağlı Əfv Komissiyası yığılmadı. Əfv fərmanı bir humanizm, mərhəmət aksiyasıdır. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra yüzrlərlə əfv fərmanı imzalanıb. Mən 2016-cı ildən Əfv Komissiyasının üzvüyəm və bu müddət ərzində komissiyanın necə şəf-

faf işlədiyinin şahidi olmuşam. Həm Əfv Komissiyasının üzvləri, həm də orada iştirak edən müvafiq orqanların rəhbərləri hər bir şəxsin müraciətinə həssaslıqla yanaşırlar. Mən həmişə tərəfdarı olmuşam ki, əfv olunanların sayı mümkün qədər çox olsun, xüsusən də ehtiyatsızlıqdan cinayət törədən şəxslərə aid olsun.

Beləliklə, güman edirəm ki, Novruz bayramından sonra komissiya yığılacaq və növbəti bayramlara qədər öz iclasını yekunlaşdırıb, cənab Prezidentə əfv olunacaq insanların siyahısını təqdim edər. Güman ki, əfv fərmanı may ayında olar".

Xalida GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Ölkə əhalisinin neçə faizi pensiyaçıdır?

64,0 faizi yaşa, 23,6 faizi əlilliyə, 12,4 faizi isə ailə başçısını itirməyə görə pensiya alır...

2024-cü il yanvarın 1-i vəziyyətinə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunda 1096,0 min (ötən ilin yanvarın 1-i vəziyyətinə 1114,2 min) pensiyaçı qeydiyyatda olub ki, bu da ölkə əhalisinin 10,8 faizini təşkil edir.

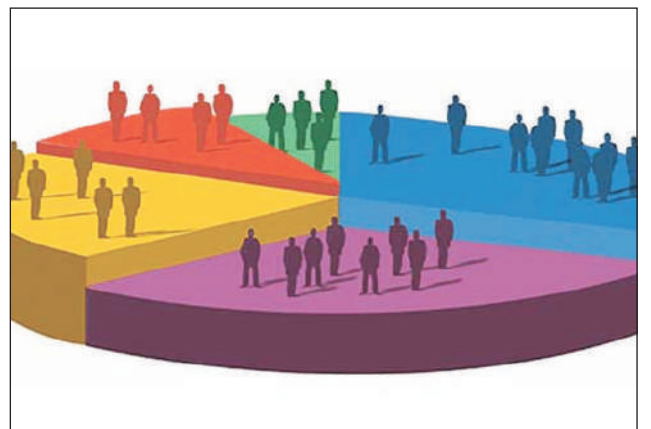
Dövlət Statistika Komitəsindən verilən xəbərə görə, onların 64,0 faizi yaşa, 23,6 faizi əlilliyə, 12,4 faizi isə ailə başçısını itirməyə görə pensiya alır. Təyin olunmuş aylıq pensiyaların orta məbləği ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 18,6 faiz artaraq 441,3 manat təşkil etmiş və orta aylıq əmək-həqqinin 47,3 faizinə bərabər olub.

Ölkədə pensiyaçıların sosial müdafiəsini daha da gücləndirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamı ilə 2024-cü ilin 1 yanvar tarixindən orta aylıq nominal əməkhaqqının illik artım tempinə uyğun olaraq bütün növ əmək pensiyaları indeksləşdirilərək artırılıb.

Bununla yanaşı, əhalinin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi məqsədilə ayrı-ayrı kateqoriyadan olan şəxslərə müxtəlif növ aylıq sosial müavinətlər təyin edilir. Belə ki, 2024-cü ilin yanvarın 1-i vəziyyətinə ya-

143,7 min (ötən ilin yanvarın 1-i vəziyyətinə 128,3 min) nəfər, əlilliyə görə - 47,0 min nəfəri 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər olmaqla, cəmi min 217,7 min (müvafiq olaraq 46,7 min və 209,5 min) nəfər, ailə başçısını itirməyə görə - 57,2 min (56,1 min) nəfər, digər müavinət növlərini alanların sayı isə 23,4 min (24,3 min) nəfər olub.

Eyni zamanda valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların 180 nəfər qeydiyyatına aylıq müavinət verilib. Bununla yanaşı, Şəhid ailələrinin, müharibə və ya 1990-cı ilin 20 yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərin, Çernobıl qəzası nəticəsində I və II dərəcə əlilliyi müəyyən edilmiş, yaxud vəfat etmiş şəxslərin, habelə Çernobıl qəzası nəticələrinin aradan qaldırılması iştirakçıların və müddətli hərbi xidmət qulluqçularının 4,9 min ailəsinə 7,4 min uşaq üçün aylıq müavinət

verilib. Bundan əlavə, 3271 nəfər bir yaşınadək uşağı olan 3184 aztəminatlı ailəyə, övladlığa götürülən, o cümlədən 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş 25 uşağa görə 23 ailəyə və beşdən çox uşağı olan 2,6 min qadına 11,5 min uşaq üçün sosial müavinət, əmək xəsarəti və ya peşə xəstəliyi nəticəsində zərərçəkən 299 şəxsə isə kompensasiya verilib.

2023-cü il ərzində məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına verilənlər istisna olmaqla, 48,1 min ailəyə 50,3 min uşağın anadan olmasına

görə, radiasiya qəzası nəticəsində zərər çəkmiş 3,6 min şəxsə müalicə üçün və penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş 6,9 min nəfərə birdəfəlik müavinətlər verilib.

2024-cü il yanvarın 1-i vəziyyətinə 64,0 min aztəminatlı ailənin 272,3 min üzvü ünvanlı dövlət sosial yardımı almış və onun bir nəfərə düşən orta aylıq məbləği 114,3 manat təşkil edib. Bunlarla yanaşı, müxtəlif kateqoriyadan olan 394,1 min şəxsə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü təyin olunub.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan parlament seçkiləri 9 fevral 2020-ci il tarixində növbədənə qaydada keçirilib. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, növbəti parlament seçkilərinin nə vaxt keçiriləcəyi ilə bağlı isə indiyə qədər mətbuatda müxtəlif versiyalar səsləndirilib. Lakin heç bir rəsmi rəy bildirilməyib.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Konstitusiyasının 84-cü maddəsinin ikinci bəndinə görə, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin hər çağırışının seçkiləri beş ildən bir noyabrın birinci bazar günü keçirilir. Bu, o deməkdir ki, seçki 2024-cü ilin noyabrında keçirilməli idi, lakin seçkinin daha tez keçiriləcəyi gözlənilir. Bu mövzuda Azpolitika.info-ya mötəbər mənbələrdən daxil olan məlumatlara görə, növbəti parlament seçkiləri 2024-cü ilin noyabrı deyil, iyununda keçiriləcək. Bunun səbəbi ölkəmizi bu ildə gözləyən çoxsaylı mötəbər beynəlxalq tədbirlərin sıx qrafikidir.

Həmçinin Azərbaycanda dekabrın 23-də bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi gözlənilir ki, buna da hazırlıq işləri aparılmalıdır və ardıcıl olaraq qısa zaman kəsiyində iki seçki keçirmək, eyni zamanda da böyük beynəlxalq tədbir təşkil etmək həm paytaxtı, həm də bu işlə məşğul olacaq strukturları hədsiz dərəcədə yükləmiş, yormuş olardı. Böyük beynəlxalq tədbir deyərək, əlbəttə ki, noyabrın 11-dən 24-dək Bakıda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 nəzərdə tutulur. Bu tədbir öz əhəmiyyəti və kütləliliyi ilə xüsusi seçilir. COP29-a dünyanın 5 qitəsindən 80 mindən artıq qonağın gələcəyi gözlənilir. Gələn qonaqlar arasında çoxlu sayda hökumət və dövlət başçıları olacaq. Yeni bu beynəlxalq tədbirin əhəmiyyətini kiçiltmək mümkün deyil və onun təhlükəsizliyi də daxil olmaqla, təşkilatçılıq işləri kifayət qədər böyük vaxt, əmək və resurslar tələb edəcək. Onu da qeyd edək ki, ölkəmizdə keçiriləcək kütləvi beynəlxalq tədbirlər COP29-la məhdudlaşmır, sentyabrda “Formula-1” yarış da keçiriləcək. Şübhəsiz ki, bu tədbir də ciddi hazırlıq, təşkilat işləri tələb edir.

Milli Məclisə seçkilərlə bağlı yeni tarix, yeni təfərrüat

Hakimiyyət payızda gözlənilən nəhəng beynəlxalq tədbirləri nəzərə alaraq, iyununda parlament seçkilərinə gedə bilər; xalq ilk dəfə bir ildə üç dəfə sandıq başında seçim edəcək - mütəxəssislər və siyasi qüvvələr isə deyirlər ki...

Bütün yuxarıda qeyd edilənlər nəzərə alınaraq, parlament seçkilərinin noyabrda keçirilməsi məqbul sayılır. Ona görə də seçkinin daha əvvəle - iyunaya təyin ediləcəyi gözlənilir. Mənbələr qeyd edir ki, bu dəfə ölkə parlamenti 2020-ci ilin fevralından fərqli olaraq, özünü buraxmayacaq. Bu praktikanı təkrar etməmək qərara alınıb. Ona görə də Milli Məclisin ölkə başçısının müvafiq qərarı ilə buraxılacağı gözlənilir. Konstitusiyanın 98-ci maddəsində də Prezidentin parlamenti buraxmaq səlahiyyətinə malik olduğu təsbit edilib. Həmin maddəyə görə, Milli Məclisin eyni çağırışı bir il ərzində iki dəfə Nazirlər Kabinetinə etimadsızlıq göstərdikdə və ya Konstitusiya Məhkəməsi, Ali Məhkəmə və Mərkəzi Bank İdarə Heyətinin kollegial fəaliyyəti üçün zəruri olan sayda üzvlüyə namizədlərini Prezident tərəfindən iki dəfə təqdim edildikdən sonra, qanunla müəyyən edilmiş müddətdə təyin etmədikdə Prezident parlamenti buraxır. Bundan başqa, konstitusiyanın 94-cü (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müəyyən etdiyi ümumi qay-

dalar) və 95-ci (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin həll etdiyi məsələlərin) maddələrində, 96-cı (Qanunvericilik təşəbbüsü hüququ) maddəsinin II, III, IV və V hissələrində, 97-ci (Qanunların imzalanmaq üçün təqdim olunması müddəti) maddəsində göstərilən vəzifələrini aradan qaldırma bilməyən səbəblər üzündən icra etmədikdə Prezident Milli Məclisi buraxır.

Daha dəqiq desək, konstitusiyaya görə, Milli Məclisə təqdim edilən layihələrə 20 gün ərzində baxılmasa və 14 gün müddətinə təsdiq olunmazsa, Prezident parlamenti buraxa bilər. Göründüyü kimi, bütün bunlar texniki məsələlərdir və böyük ehtimalla ölkə başçısının parlamenti buraxılması barədə qərarından öncə həmin şərtlər təmin olunacaq. Kəsəsi, beynəlxalq tədbirlər, o cümlədən dekabrda bələdiyyə seçkilərinin olacağı nəzərə alınaraq, bu ilin iyununda parlamente növbəti seçkilərin keçiriləcəyi istisna edilmir. Bununla da Azərbaycanda bir ildə üç seçki keçirilmiş olacaq. Yada salmaq yerinə düşər ki, fevralın

7-də prezident seçkisi olub. Yeni bir il ərzində ilk dəfə bütöv Azərbaycanda həm prezident, həm parlament, həm bələdiyyə seçkiləri keçirilmiş olur. Bəs mütəxəssislər necə qiymətləndirirlər: hakimiyyət payızda gözlənilən toplantılar səbəbindən seçkiləri iyununda keçirə bilərmiz, budəfəki MM seçkiləri nə ilə fərqlənəcək?

REAL Partiyasının Siyasi Komitəsinin üzvü Natiq Cəfərlinin bu məsələdə öz yanaşmaları var. Partiya rəsmisinin “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, qanunvericilik və konstitusiyaya baxsaq, bəli, noyabrın ilk bazar günü Milli Məclisə seçkilər keçirilməlidir: “Ondan gec ola bilməz, lakin ondan tez mümkündür. Ona görə hakimiyyətin seçkiləri əvvəle çəkəcəyini istisna etmirəm. Sadəcə, bir ehtimal ondan ibarətdir ki, çoxdan gözlənilən konstitusiya islahatları aparılarsa, o zaman keçici maddə kimi seçkiləri gələn ilin fevralına saxlamaq da mümkündür. Yəni o mətnin dəyişdirilməsi və seçki müddətində gələn ilə saxlanması istisna deyil. Amma bunun üçün referendum olmalıdır”.

N.Cəfərlisi hesab edir ki, əgər referendum olmayacaqsa, o zaman bu konstitusiyaya tələb edir ki, parlament seçkiləri bu il keçirilsin: “Sizin də qeyd etdiyiniz beynəlxalq tədbirləri nəzərə alsaq, o halda, iyun-iyul ayları seçkilər üçün daha məntiqli dövrüdür. Ancaq zaman da azalır, martı başa vurmaqdayıq, qarşıda aprel-may ayları qalır. Digər tərəfdən, bundan əvvəl də parlament seçkiləri növbədənə keçirilmişdi. Həmin Milli Məclisin buraxılması dövrə ayaqlaşma bilməməsi, qüsurları ilə əlaqələndirilmişdi. İndi də parlament seçkiləri önə çəkilsə, ən azı 6-7 ay tez baş tutsa, növbədənə keçirilmiş sayılacaq. Bəs, iqtidar bu dəfə erkən keçirilməsini necə izah edəcək? Çünki Milli Məclisə seçkilərin ard-arda növbədənə keçirilməsi, Milli Məclisin buraxılması qanunverici orqanın reputasiyasına da, iqtidar üçün də yaxşı görünməz. Ona görə, zənimcə, konstitusiya islahatları aparılması labüddür. Ölkənin qanunvericiliyində dəyişikliklər olmasa yeni vizion yaratmaq çətinidir”. REAL rəsmisinin sözlərinə görə,

əgər konstitusiyaya dəyişikliklər olarsa, bunu müxalifət qüvvələri də dəstəkləyə bilərlər.

Prezidentliyə keçmiş namizəd Fuad Əliyevin sözlərinə görə, noyabrda əvvəl seçkilər keçirilməsi vaxtla izah oluna bilər: “Təbii ki, hətta bir həftə tez keçirilməsi belə növbədənə seçki adlanacaq. Amma məsələyə bu aspektdən yanaşmaq da doğru olmaz. Milli Məclisin buraxılması noyabrda keçiriləcək mötəbər tədbirlə əlaqələndirilə bilər ki, zaman azdır, bir az irəli də çəkməsək, onda qanunvericiliyi pozmuş olarıq. İndi hansı daha yaxşıdır? 5-6 ay əvvəl seçki keçirmək, yoxsa konstitusiyaya zidd addım atıb gələn ilə saxlamaq? Hər halda, birincidə heç bir konstitusiyaya pozuntusu olmayacaq. Yalnız bir şərtlə gələn il ola bilər ki, parlament noyabrın ilk bazar gününə qədər özünü buraxır, yeni seçki təyin olunur, lakin keçirilməsi 2025-in fevralında baş tutur. Ancaq burada da yenə problem meydana çıxır. Ona görə, fikrimcə, bu ilin iyununda, yaxud avqust-sentyabr arasında seçki keçirilə bilər. Çünki COP29 hələ noyabrda olacaq. Amma Türkiyə nümunəsi də var - eyni gündə, yeni dekabrın 23-də xalq bələdiyyələrə üzvləri də, parlamente yeni deputatları da seçə bilər”.

F.Əliyev parlament seçkilərində iştirak etmək niyyətindədir: “İlk dəfə azad edilən ərazilərdə həm də deputatlığa seçkilər olacaq. Biz Zəfər parlamentinin seçkilərini keçirməliyik. Düşünürəm ki, fərqli bir Milli Məclis və tərkib görəcəyik. Amma iyunla bağlı qəti fikir bildirmək çətinidir, çünki ictimai rəyə bununla bağlı hər hansı informasiyalar ötürülmür”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Paytaxtımızda müvafiq strukturlar nəqliyyat sektoru, o cümlədən taksi fəaliyyəti ilə fəal məşğul olmağa başlayıb. Ötən yay bu xidmətin qiyməti artsa da, Bakıda taksilər ucuzluğuna görə hələ də populyardır. Onlar adətən ünvana tez çatırlar və siz kifayət qədər rahat şəraitdə səyahət edə bilərsiniz.

Amma paytaxt sakinlərinin vaxtaşırı şikayət etdikləri çatışmazlıqlar da var. Təhlükəli sürücülük, kobudluq, sizi təyinat yerinə çatdırmaqdan imtina etmək, pulun qalığını qaytar-mamaq və s. Bəzi müştərilər bu kimi problemlərlə üzləşirlər. Həm də ona görə ki, heç bir kriteriyaya cavab verməyənlər də taksi sürücüsü olurlar.

Bu vəziyyəti dəyişmək üçün indi "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" Qanuna əsasən, taksi sürücüləri avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin daşımaqlarını tənzimləyən etik standartlar və qaydalar üzrə xüsusi təlim keçməlidirlər. Təlimi müvəffəqiyyətlə bitirənlərə sertifikatlar verilir və yalnız onlar sürücülük fəaliyyəti ilə məşğul ola bilərlər. Bundan başqa, taksi kimi istifadə olunan avtomobillərin xarici görünüşünə və texniki göstəricilərinə qoyulan tələblərlə bağlı layihələr hazırlanıb.

Lakin dəyişikliklər taksi sürücüləri üçün bununla da bitmədi. Ola bilsin ki, yaxın gələcəkdə onların sayı xeyli azalacaq. Belə olan halda taksi qiymətlərinin qalxacağını və işsizlərin sayının nəzərəcarpacaq dərəcədə artacağını güman etmək məntiqlidir.

Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov bu yaxınlarda taksilərin sayını 20 minə qədər azaltmağın planlaşdırıldığını açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, ötən yaydan etibarən qanunvericiliyə edilən dəyişikliklərlə taksilərin sayı 67 mindən 60 minə düşüb. Rəsmi şəxs qeyd edib ki, bu, 40 min insanın işsiz qalacağı anlamına gəlmir və bizdə ictimai nəqliyyatda sürücü çatışmazlığı var, yükdaşımalarda da sürücülərə ehtiyac var.

Nəqliyyat sahəsi üzrə ekspert, "Sürücülərin Maarifləndirilməsinə Yardım" İctimai Birliyinin sədri Fazil Məmmədov Ayna.az saytına deyib ki, paytaxtda taksilərin real sayı açıqlanan rəsmi rəqəmlərdən xeyli çoxdur: "Bakıda 200 minə yaxın insan

Bakıda 40 min taksi

SÜRÜCÜSÜNÜN İXTİSARI - risklər

Ekspertlər hesab edir ki, taksi sayını azaltmadan öncə ictimai nəqliyyatın sayını artırmaq lazımdır

taksi sürücüsü işləyir və bunların çoxu iş yerinin olmaması səbəbindendir. Buna görə də şəxsi avtomobili olan bir çoxları sürücülükə məşğul olurlar, çünki bir şeylə yaşamaq lazımdır. Və sual olunur: daha taksi sürücüsü işləyə bilməyənlər nə etməlidir? Rəsmi statistikanı götürsək belə, 40 minə yaxın insan gəlirsiz qalacaq, onlardan cəmi 500-ə yaxını avtobus sürücüsü ola biləcək". Bakıda tıxacı azaltmaq üçün taksilərin sayını azaltmaqla iş bitirmə? Bu cür addım paytaxtda sosial gərginlik riski yarada bilərmi?

Nəqliyyat eksperti Yasın Mustafayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, nəqliyyat sahəsində yaranan problemlər, hazırkı çıxılmaz vəziyyət kompleks şəkildə həll olunmalıdır: "Avtobus zolaqları yaradılmalıdır. Çeşidli nəqliyyat vasitələri təşkil edilməlidir, metro stansiyalarının sayı artırılmalıdır. Avtobus zolaqlarına nəzarət gücləndirilməlidir. Velosiped zolaqları, piyadaların gəzməsi üçün səkilər olmalıdır. İctimai nəqliyyatı təşviq etmək üçün videoroliklərin hazırlanması, saydıqlarımızın hamısı bu prosesin komponentləridir. Ola bilər ki, gələcəkdə bütün bu proseslər həyata keçirildikcə, taksiyə tələbat azalsın. Hazırda bizdə islahatlar həyata keçirilir. Nazir müavini göstərdiyi 20 min rəqəmi isə ən sonda olacaq. İndi bu sayın 60 mindən 20 minə endirilməsi deyilir. Hazırda bu mümkün deyil. Yəqin ki bu proseslər yavaş-yavaş öz həllini tapdıqca 20 minə çatacaq. İndidən belə rəqəmlər açıqlananda insanlarda narahatlıq yaranır, 40 min insan harda işləyəcək deyər soruşulur. 500 əlavə avtobus gətiriləcək. 500 əlavə iş yeri açıqlanacaq. Hazırda o avtobuslarda sürücü çatış-

mazlığı var. İndi parkinqlər təşkil edilib, orada da xeyli insan cəlb edilib, əlavə iş yerləri açılıb. Bunlar təşkil edildikcə, bir yandan işçi azalır, bir yandan da işə qəbul edilir. Təbii ki, işə götürülən işdən çıxandan az olmayacaq. Bakının Baş Planında nəzərdə tutulub ki, 2040-cı ilə qədər bu islahatlar həyata keçiriləcək, ən son bu rəqəmlərə çatıla bilər. Amma indidən rəqəmləri açıqlamaq doğru deyil".

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, Bakıda yaranan tıxacların bir sıra səbəbləri var: "Tıxacların baş verməsində əsas səbəb avtomobillərin çoxluğu deyil, yolların yoxluğudur. Düzgün infrastrukturun qurulmaması ilə bağlıdır. Hətta artıq ləğv edilmiş Bakı Nəqliyyat Agentliyinin də tıxaclarla bağlı bir videoları var idi. Orada da etiraf olunmuşdu. Göstərilirdi ki, yol infrastrukturunun bərbad qurulması səbəbindən tıxaclarla gətirib çıxarıb, butulka effekti verir və s. Yeni özləri etiraf etmişdilər ki, bu tıxacların yaranmasında onların özlərinin də bir növ payı var. Bakı iri şəhərdir, əhali sayı çoxdur. Bakıda mədəni həyat zəngindir, burada hər gün tədbirlər keçirilir. Belə olanda da məlumdur ki, yollar bağlanır, tıxaclar əmələ gəlir. Burada vətəndaşların payına düşən məsələ çox cüzdür. Yalnız bəzi məsuliyyətsiz sürücülərin avtomobili yolun ortasında park etmələridir. Çünki Bakıda nə yaşayış, nə qeyri-yaşayış obyektlərinin parklanma yeri yoxdur. Çoxmərtəbəli ticarət, biznes mərkəzlərini, yaşayış obyektlərini görürük, bunların heç birinin parklanma yerləri yoxdur. Bunlara parklanma ilə bağlı heç bir tələb irəli sürülmə-

yıb. İndi də günah nədənsə vətəndaşın üzərinə yığılır. Bu da düzgün deyil. Yaxşı olardı ki, biz əvvəldən parklanma məsələlərini həll edərdik. Yaşayış və qeyri-yaşayış obyektlərinin sahibləri qarşısında tələb qoyulsun ki, obyekt istifadəyə verilsə, bunun parklanma yeri olmalıdır".

Ekspert əlavə edib ki, taksi sayı bu gün həddən artıq çoxdur: "Peşəkar bir xidmət sahəsi kimi bu xidmət artıq sıradan çıxır. Əyləncə naminə, yüngül qazanc naminə taksi xidmətinə gələnələr var. Bölgələrdə artıq cavan insanlar qalmayıb. Hamı əlində olan torpağını, kənd təsərrüfatını satıb, Bakıya gəlir, icarəyə avtomobil götürür, taksi sürücülüylə məşğul olur. Heç yaxşı qazana da bilmirlər. Xarici taksi şirkətləri onları istismar edirlər. Sutkada onları 16 saat çalışdırırlar. Bu gün taksi sahəsində özbaşınalıq mövcuddur. Taksilərin sayının artması da əsasən ictimai nəqliyyatın, metronun yaxşı çalışmaması səbəbi ilə artıb. Marşruta buraxılan avtobusların sayı çox olsaydı, vətəndaşlar saat-yış obyektlərinin parklanma yeri yoxdur. Çoxmərtəbəli ticarət, biznes mərkəzlərini, yaşayış obyektlərini görürük, bunların heç birinin parklanma yerləri yoxdur. Bunlara parklanma ilə bağlı heç bir tələb irəli sürülmə-

"Taksilərin sayı azaldılır, qiymətlər qalxacaq" - ekspert

"Azərbaycanda taksi sayının azaldılması məsələsi son günlər daha da aktuallaşıb. Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində keçirilən ictimai dinləmədə rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov deyib ki, Bakıda 60 min taksi çoxdur, bu sayı 20 minədək azaldacağıq. Taksilərin sayını azaltmağa nə ehtiyac var? Taksilərin tıxaclarla ələ ciddi təsiri yoxdur. Əksinə, taksilər paytaxtda ictimai nəqliyyatın yükünü götürür. İctimai nəqliyyat inkişaf etmədiyindən taksilərə tələbat yaranıb. Ona görə də taksilərin sayının azaldılması üçün inzibati tədbirlər görülsə, qiymətlər artacaq. Halbuki taksi sektoru yeganə sahədir ki, qiymətləri insanları qane edir".

Bunu iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri Bakupost.az-a deyib.

O bildirib ki, son 10-15 ildə bəlkə də yeganə sahədir ki, qiymətlər ucuzlaşıb, vətəndaşın seçim imkanı yaranıb: "Taksilərin sayı azaldılsa, qiymətlərdə artım müşahidə olunacaq. Digər tərəfdən, bu gün paytaxt əhalisinin məşğulluq probleminin həllində taksi sektoru mühüm rol oynayır. İşsiz insanlar taksi fəaliyyəti göstərməklə ailələrini dolandırırırlar. Bu gün iş-güc yoxdur, insanlar iş tapa bilmirlər deyər taksi sürməyə yönəliirlər. Taksi sayının azaldılmasının əhalinin məşğulluğuna mənfi təsiri olacaq. Bu, minlərlə insanın işsiz qalması ilə nəticələnə bilər. Ona görə də taksilərlə bağlı qərar qəbul edilərkən ciddi düşünülməlidir".

Eyni zamanda nasaz avtobuslar, mədəniyyətsiz sürücülər, əlilliyi olan şəxslərə avtobusa minməsi üçün köməkinin göstərilməməsi, bütün bunlar gətirib ona çıxardı ki, insanlar taksi fəaliyyəti tərk etməyə məcbur olub. Bu gün iş-güc yoxdur, insanlar iş tapa bilmirlər deyər taksi sürməyə yönəliirlər. Taksi sayının azaldılmasının əhalinin məşğulluğuna mənfi təsiri olacaq. Bu, minlərlə insanın işsiz qalması ilə nəticələnə bilər. Ona görə də taksilərlə bağlı qərar qəbul edilərkən ciddi düşünülməlidir".

nəqliyyatın sayı artmalıdır ki, taksi sayı azalsın. Əks təqdirdə, insanlar yolda qalacaq. Yollarda qalan insanların Bakının iqtisadiyyatına vurduğu ziyan daha çox olacaq. İstehsalat sahəsinə gedib çatmayan vətəndaşın iqtisadiyyata vurduğu zərər daha çoxdur. Ona görə ictimai nəqliyyatı gücləndirməyə ehtiyac var".

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"**

Bu ilin fevral ayında Azərbaycan "Trendyol" vasitəsilə ən çox mal alan ölkələrdən biri olub. Bu barədə platforma rəhbərliyi Türkiyə mətbuatına məlumat açıqlayıb. Məlumatdan aydın olur ki, "Trendyol" vasitəsilə dünya bazarları ilə tanış olan türk istehsalçıları fevral ayında ən çox satışı Azərbaycana və Səudiyyə Ərəbistanına həyata keçirib. Fevral ayında Türkiyə daxilində ən çox e-ixrac edilən şəhərlər isə İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara, Adana, Qaziantep, Dənizli, Aydın, Mersin və Antalyadır: "Almaniya ilə başlayan beynəlxalq genişlənmələrini Azərbaycan, Körfəz ölkələri, Mərkəzi və Şərqi Avropa bazarları ilə davam etdirən "Trendyol" türk məhsullarını və istehsalçıları dünya bazarlarına çıxarmağa davam edir".

"Trendyol" şirkətinin idarə heyətinin sədri Erdem İnan bildirib ki, 2023-cü ildə şirkətin Azərbaycanda 1,3 milyon müştərisi olub və ölkəmizə 6,3 milyon ədəd sifariş çatdırıb.

Məlumata əsasən, "Trendyol" vasitəsilə xaricə ən çox satılan türk məhsulları köynəklər, paltar, idman ayaqqabıları və pijama dəstləri olub.

Qeyd edək ki, Türkiyədə e-ticarət çox böyük sürətlə inkişaf edir. 2023-cü ildə ölkənin onlayn satıcıları ümumi ticarəti 1,2 trilyon lirəyə çatdırmağı hədəflədikləri halda ilin yekununda 1,6 trilyon lirəlik nəticə əldə olunub. Ölkə üzrə ümumi ticarətdə e-ticarətin payı 22 faizə, pərakəndə ticarətdə payı isə 16 faizə çatıb. Bu il ərzində e-ticarətin həcmi 2,2 trilyon lirəyə çatması gözlənilir.

Türkiyə e-ticarətində mühüm payı olan "Trendyol Group" bir neçə platformadan ibarətdir. Şirkət ikinci əl malların alqı-satqısı platforması olan "Dolap", nəqliyyat şəbəkəsi olan "Trendyol Express", "Trendyol Go" və rəqəmsal transformasiyaya yönəlmiş "Ar-Ge" mərkəzi olan "Trendyol Tech" ilə birlikdə fəaliyyət göstərir. "Trendyol Ekspres" kuryer və xidmət sahəsində çalışanların sayı 4 mindən çoxdur.

Böyüməsi ilə paralel olaraq təklif etdiyi xidmət və məhsulları genişləndirərək bazar modelinə keçən "Trendyol" moda, ev və məbel, elektronika, ana-uşaq, qida və kosmetika kimi bir çox kateqoriyada istehlakçılarına hər il 300 milyon

Azərbaycanlılar pul xərcləməkdə

ərəbləri keçdilər - "Trendyol"un sirri...

Türkiyə şirkəti bu il xaricə satışı 2,2 milyard dollara çatdırmaq niyyətindədir

dan çox məhsul təqdim edir. İl ərzində 15 milyondan çox müştərisi olan və orta hesabla aylıq mobil ziyarəti 180 milyon olan bu platformanın mobil tətbiqi təqribən 45 milyon dəfə yüklənib.

Şirkətin tərkibində olan "Trendyolmilla" və "Trendyol Man" 190 ölkəyə geyim məhsulları ixrac edir. Hazırda şirkətin bazar dəyərinin 17 milyard dollara yaxın olduğu bildirilir.

"Trendyol" rəhbərliyinin verdiyi məlumata görə, şirkət Almaniya, Azərbaycan və Körfəz ölkələrində ticarəti genişləndirməklə yaxın 3 ildə elektron platformalar üzərindən 10 milyard dollarlıq mal ixracına nail olmağı hədəfləyir.

Ötən il "Trendyol"un mal ixracı 650 milyon dollar təşkil edib. 2024-cü ildə bu göstəricinin 2,5 milyard dollara, 2028-ci ildə isə 5 milyard dollara çatdırılması nəzərdə tutulur. 2023-cü ilin mayından indiyədək "Trendyol" vasitəsilə 85 min Türkiyə satıcısı 149 min adda məhsulunu xaricə satmaq imkanı əldə edib.

Global statistikaya əsasən, dünya üzrə pərakəndə ticarətin 19,5 faizi elektron platformalar üzərindən reallaşdırılır. Bu pay ildən-ilə

böyük sürətlə artır, e-ticarət ixracatın əsasına çevrilir.

Azərbaycanda xaricdən onlayn yolla malların alınaraq ölkəyə idxal edilməsi son 10 ildə böyük sürətlə genişləniş. Hətta müəyyən qrupların təsiri ilə ölkəyə onlayn sifarişlə bir sıra məhsulların, o cümlədən mobil telefonlar, müxtəlif məişət və şəxsi istifadə texnikalarının, aksesuarların idxalının qarşısını alan addımlar atılıb. Son illərdə Azərbaycana geyim idxal edən iş adamları analoji addımların geyim məhsullarına münasibətdə də atılmasına nail olmağa çalışırlar. Xüsusilə "Trendyol"dan alış-verişin artması ölkədə pərakəndə satışla məşğul olan sahibkarları çox ciddi şəkildə narahat edir. Bəs əhalini yerli mağazalardan qoparıb, "Trendyol" və digər onlayn satış platformalarına yönləndirən hansı amillərdir? Sualın cavabı çox sadədir: qiymət fərqi. İnsanlar onlayn qaydada Türkiyədən aldıkları 10 manatlıq köynəyin yerli mağazalarda 20 manata satıldığını gördükdən sonra hansı məntiqə alış-veriş yerli mağazadan edə bilər?

Onu da bildirək ki, "Trendyol" "PaşaHoldinq"lə əməkdaşlığa başlamışdan öncə Azərbaycanda Türkiyədən malların onlayn alışına problemlər yaradılacağına dair çoxsaylı məlumatlar yayıldı, sosial şəbəkələrdə ciddi müzakirələr aparıldı. Hələlik bu əməkdaşlığın vətəndaşlara hansısa mənfi təsirləri müşahidə olunmur. Doğrudur, bir sıra firmaların məhsullarını "Trendyol" birbaşa Azərbaycana göndərmir - onları burada rəsmi distribütorları var. Və hazırda istehlakçıları narahat edən ən başlıca məsələ də budur. Lakin yaxın illərdə bu problemin aradan qaldırılması üçün addımların atılacağı istisna edilmir.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanda e-ticarət xüsusilə koronavirus pandemiyasından sonra böyük sürətlə inkişaf edir. Mərkəzi Bankın illik "Rəqəmsal Ödənişlər İcmalı"na əsasən 2023-cü ildə ölkədə nağdsız ödənişlərin həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artıb, təməssiz texnologiyaların, elektron ticarətin istifadəsi genişləniş. Belə ki, 2024-cü il yanvarın 1-i tarixinə dövrüdə olan ödəniş kartlarının sayı 16.9 milyon ədəd təşkil edib və bu kartların 77 faizi təməssiz ödənişləri dəstəkləyib. 2022-ci ilə müqayisədə

ödəniş kartlarının sayı 24 faiz, o cümlədən təməssiz kartların sayı 32 faiz artıb.

Emissiya edilən ödəniş kartlarının 87 faizini (14.7 milyon ədəd) debet kartlar, 13 faizini (2.2 milyon ədəd) isə kredit kartları təşkil edib. 2023-cü il ərzində ölkə daxilində ödəniş kartları ilə aparılmış əməliyyatların ümumi həcmi 2022-ci ilə müqayisədə 56 faiz artaraq 88.1 milyard manat, o cümlədən nağdsız ödənişlərin həcmi 2 dəfə artaraq 49 milyard manat olub.

Ödəniş kartları ilə aparılmış ölkədaxili əməliyyatlarda nağdsız hesablaşmaların xüsusi çəkisi 2022-ci ilə müqayisədə 12.4 faiz bəndi yüksələrək 55.6 faizə bərabər olub.

2023-cü il ərzində Azərbaycanda ölkədaxili elektron ticarət əməliyyatlarının həcmi 39 milyard 171 milyon manat, ölkəxarici elektron ticarət əməliyyatlarının həcmi isə 1 milyard 946 milyon manat olub. Əvvəlki ilə müqayisədə ölkədaxili elektron ticarət əməliyyatlarının həcmi 2.1 dəfə və ya 20 milyard 655 milyon manat, ölkəxarici elektron ticarət əməliyyatlarının həcmi isə 16.7 faiz və ya 278 milyon manat artıb.

Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz hesab edir ki, açıqlanan rəsmi statistika e-ticarətin real həcmi əks etdirmir. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ildə Azərbaycanda pərakəndə ticarət şəbəkəsində istehlakçılara 59,0 milyard manatlıq, o cümlədən 33,0 milyard manatlıq ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatları, 26,0 milyard manatlıq qeyri-ərzaq malları satılıb. Mərkəzi Bankın elektron ticarətlə bağlı açıqladığı rəqəmi nəzərə aldıqda, ötən il ölkədə pərakəndə ticarətin 66 faizinin elektron qaydada həyata keçirildiyi aydınlaşır.

O.Gündüz hesab edir ki, bu, doğru ola bilməz: "Azərbaycanda elektron ticarətin illik dövrüyyəsi nə qədərdir? Mərkəzi Bankın açıqladığı rəqəmlərə inansa, bu göstərici pərakəndə ticarətin təxminən 70 faizidir. Yəni Mərkəzi Bank deyir ki, qanunvericilikdə nəzərdə tutulan qaydada elektron ticarət əməliyyatlarının ötən illik dövrüyyəsi 40 milyard olub. Nəzərə alsaq ki, ölkədə pərakəndə ticarət dövrüyyəsi 60 milyard civarındadır, onda məlum olur ki bizdə az qala bütün alış-veriş e-ticarət üzərindəymiş. Düşünürəm ki, bu doğru yanaşma deyil. Əlbəttə, Mərkəzi Bank deyə bilər ki, "Elektron ticarət" haqqında Qanunda göstərilənləri nəzərə alıblar. Yəni rəqəmsal mühitdə, nağdsız baş verən bütün əməliyyatları e-ticarət olaraq qəbul ediblər. Amma e-ticarət dövrüyyəsi ilə bağlı beynəlxalq metodika tam fərqlidir".

Ekspert bildirir ki, qonşu ölkələrdə də bir neçə illər öncə bu tip problemlər vardı: "Lakin onlar artıq bu mərhələni keçiblər. Metodikalarını beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırıblar. Məsələn, hazırda daha sürətlə inkişaf edən Qazaxıstanda e-ticarət dövrüyyəsinin rəsmi göstəricisi 12 faizdir. Düşünürəm ki, Dövlət Statistika Komitəsi e-ticarətin hesablanması metodikasına, "70 faiz e-ticarət dövrüyyəsi" məsələsinə aydınlıq gətirməlidir. Ölkədaxili və ölkəxarici real alış-veriş əsas götürülməlidir".

Azərbaycanda bir neçə kənddə yas mərasimində yemək verilməməsi qərara alınıb.

Şəki rayonunun Şirinbu-
laq kənd camaatının ümumi
qərarı ilə bundan sonra yas
mərasimlərində yemək ve-
rilməyəcək.

Sosial şəbəkə istifadə-
çiləri həmçinin Şəkinin Bö-
yük Dəhnə, Kiçik Dəhnə və
Oxud kəndlərində də artıq
yaslarda yemək verilməsi
adətinin tədricən aradan
qalxdığını bildiriblər. Hətta
qeyd edilib ki, bir neçə ildir
Şəkinin Orta Zəyzid kən-
dində bu qayda tətbiq olu-
nur. Xatırladaq ki, daha əv-
vəl də Naxçıvanın Mah-
mudkənd və Culfa rayonu-
nun Camaldın kəndinin sa-
kinləri yas mərasimlərində
yemək verilməsini dayan-
dırmışdılar. Bunu israfçılıq
hesab edən kənd sakinləri
Camaldın kəndində yas
mərasimlərində yalnız çay
süfrəsi olacağını bildirmiş-
dilər.

Qeyd edək ki, son illər
daha çox müşahidə edilən
yas mərasimlərində israfə
yol verilməsi aktual olaraq
qalır. Belə ki, son illər yas
mərasimlərində ehsan veri-
lərkən masaların üzərində
içkilərdən başqa hər şeyi
görmək mümkündür. Bu
sahədə elə bir vəziyyət ya-
ranıb ki, aztəminatlı ailələr
belə məcbur qalaraq im-
kanlı ailələrin yasında təq-
dim edilən menyuyu tətbiq
etməli olurlar. Bu vəziyyət
isə onsuz da yaxın adamını
itirmiş insanlar üçün əlavə
borc yaradır.

Problemi aradan qaldır-
maq üçün bir müddət öncə
yas mərasimlərində yeni
qayda tətbiq etməyə cəhd
göstərildi, hətta yerli icra or-
qanları yas mərasimlərinə
müdaxilə etməli oldular.

Millət vəkili Ceyhun Məmmədov Cebhe.in-fo-ya bildirib ki, bu, mü-rəkkəb məsələdir və problemin iki həll yolu var: "Birincisi, insanlar öz-
ləri bu prosesə getməlidir. Məsələn, bir neçə kənddə
sakinlər bu seçimi ediblər. İkincisi, bu məsələnin həlli
üçün ən optimal variant qanunun qəbul edilməsidir.

Həmin məsələ mürəkkəb olsa da, könüllü şəkildə
heç bir yas evi bunu etmə-
yəcək. Çünki bu məsələnin
hamısı biznes üzərində qur-
lub. Nə qədər ki, bu barədə
qanun, hüquqi-normativ
akt, sənəd yoxdur, bu mə-
sələni tənzimləmək müm-
kün olmayacaq. Hələ ki qan-
nun real görünür. Çünki
məsələyə fərqli yanaşma-
lar var. Biz, ümumiyyətlə,

Azərbaycanda yas qaydası dəyişir?

Yeni qanun, ölü sahibinə kart, "votsap" qrupu, məmurlara qadağa...

yas və toylarla bağlı sənəd
hazırlayıb orada bütün mə-
sələləri qeyd etməli ki, onu
tənzimləyək. Nə qədər
ki, bunu etməmişik heç nə
dəyişməyəcək. Əgər hansı-
sa bir xeyir-şər evi özü bu
seçimi edərsə, yaxşı olar. Çünki
mərasim evlərinin bu
seçimi etmək ehtimalı az-
dır. Onlar da əsaslandırır ki, su,
qaz, işçi pulu və s. ödəyirlər".

Millət vəkili Fazil Mustafa isə deyir ki, bu məsələ mərasim evlərinin iradəsi ilə həll olunmur: "Mərasim evlərinə zali icarəyə verirlər. Onların təqdim
edilən menyuya aidiyyəti yoxdur. Əslində dəbdəbəli ehsandan imtina
edən sakinlərin qərarını stimullaşdırmaq, alqışlamaq lazımdır. Çünki insanlar
yas adı ilə böyük bir israfçılığa, əziyyətə düşür olurlar. Ona görə də bu qərarlar öl-
kə ərazisində insanlar tərəfindən qəbul edilməlidir. Çünki belə qərarlar bilavasitə
mədəni səviyyəni inkişaf etdirir. İnsanlar öz faydalarına uyğun davranış
nümayiş etdirirlər. Faydalarından kənara çıxmağa ciddi lüzum görmürlər. Biz
bu istiqamətdə birlikdə məsələləri cəmiyyət olaraq həll etməliyik.

Cəmiyyət olaraq özü-
müzə qarşı olan çətinlikləri
ortadan qaldırmağa çalış-
malıyıq. Hər kəs bilməlidir
ki, bu, birbaşa insanların
özlərinə əziyyətdir. Bu əziy-
yətdən insanları xilas et-

mək lazımdır".

Onu da vurğulayaq ki, bəzi
vətəndaşlar mərasimlərdə yas
sahibinin kədərinə şərik olmaqdan-
sa, təqdim edilən ehsanı müzakirə
edirlər. Hətta yas mərasim-
lərinin birində belə bir hadisənin
şahidi olduq.

Ehsan olaraq bir neçə
yemək təqdim edilməsinə
baxmayaraq, yasa gələn
insanlardan biri "vəfat edən
şəxsin adına layiq yaxşı ehsan
verilmədi", - deyə fikir bildirdi.

Bununla bağlı ilahiyatçı Tural İrfanın sözlərinə görə, ehsan o demək deyil ki, sırf süfrə açılınsın:

"Hər hansı bir yaxşılıq
ehsandır. Bizim cəmiyyət
niyə hər şeyi qarınla, yeməklə,
boğazı ilə ölçür. Ehsan süfrələrinin
məhdudlaşdırılması haqqında çox
təkliflər etmişik, lakin bəzi
işbaz "ruhanilər", ara mollalar
və xurafata, xarici təsirlərə meyilli
adamlar imkan vermirlər ki, bu
israfçılığın qarşısını ala. Bir müddət
əvvəl Şərunun Mahmudkənd
kəndində bunu ləğv etdilər, indi də
Şəkidə bunun növbəti nümunəsini
görürük. Yaxşı olar ki, başqa
rayonların ağsaqqalları da bu işlərə
rəvac verib təmtəraqlı, şan-şöhrətli,
israfçı yas mərasimlərini ləğv etsinlər.
Bakıdakı mərasim evlərində xüsusi
menyular tərtib olunmalıdır. Standart
yas masası menyusu - çay, xurma,
limon və bir növ kökə-könbə. Çünki tam da

süfrəni qurutmaq olmaz. Səfərdən gələn, xəstə olan, uşaqlar var".

İlahiyatçı deyib ki, bahalı, dəbdəbəli yas süfrələri açmaq çox pis adətdir: "Bu adət kasıbın belini
sındırmaqdır. Dinimizdə belə şeylər yoxdur. Yası düşən şəxsə camaat
ət, yağ, ərzaq, pul aparıb verməlidir. Özləri də oturub yemək
gözləməməlidirlər. Yas yeri yemək yeri deyil. Camaatı maarifləndirmək
lazımdır. Bunu da ağsaqqallar, icra nümayəndələri, bələdiyyələr, din xadimləri
etməlidir. Ancaq niyə etmirlər? Çünki məmurlar özləri də yaxınları
öləndə təmtəraqlı ehsanlar verir, bahalı başdaşı qoydurlar. Bu alverdir. Yəni
belə edir ki, özü gedib pul yazdırdığı məmurlar da gəlib əvəzini ödəsinlər. Din xadimləri
də ona görə etmirlər ki, özləri də orada aş, bozbaş, halva yeyib kəmərin altını bərkidirlər. Ölün
üçün dəfnin üç günlüyündə çay, xurma, limon vermək kifayətdir.

Yerdə qalan 7, 40, cümə axşamı, il məclislərini tamamilə ləğv etmək lazımdır. Uzaqdan gələnlər, yaş-
lılar, uşaqlar, dərman içənlər üçün yüngülvarı nahar vermək olar. Onu da ölü sa-
hibi özü almamalıdır, yasa gələnlər etməlidir ki, yas sahibinin başı qarışıq ol-
duğu üçün istifadə etsin. Yoxsa gedib onu ziyana salmaq günahdır".

İlahiyatçının fikrincə,

yavaş-yavaş onlayn ehsana keçmək lazımdır:

"Məsələn, pis bir adətimiz var. Uzaq rayonda vəfat edən qohumun üçün gərək mütəlak Bakıdan gedəsən. Yaxud rayondan Bakıya gələsən. Filan qədər xərc-israf, əziyyət. Bunun vəfat edən şəxsə də heç bir faydası yox. Ondansa ölü sahibinin adına kart açılır, "vatsap" qrupunda ölünün bir yaxını elan edir, uzaqdakı qohumlar, yaxınlar, xarici ölkədə olanlar, üzrlü səbəbdən gələ bilməyənlər o karta müəyyən dəstək, müəyyən məbləğ vəsait köçürürlər. Ümumiyyətlə, həm ehsan süfrəsi məsələsində, həm də qəbir daşlarında konkret qanun qəbul edi-

lib standart göstəricilər olmalıdır. Yoxsa belə iynə ilə gör qazmaq olmaz. Bu, xəlbirlə su daşımaq kimi bir şeydir. Buradan biz təbliğ edirik, iki kənddə ehsan məsələsi həll olunur. Oradan hansısa məmur təmtəraqlı mərasim zalları tikib şöhrətli menyularla ehsan təşkil etdirir. Belə olmaz. Gərək qaydalara hamı eyni şəkildə riayət etsin".

Beləliklə, bu gün reallıq odur ki, hələlik bu sahədə köklü dəyişiklik mümkün görünmür. İndiyədək 7 kənd belə təmtəraqlı yas mərasimindən imtina edib. Belə davam edərsə, bütün ölkədə bunun reallaşması üçün hələ uzun illər gözləməli olacağıq.

Azərbaycana turist axını 47 % artıb

Bu ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycana 167 ölkədən 341 min nəfər və yaxud ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 46,7 % çox əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs gəlib.

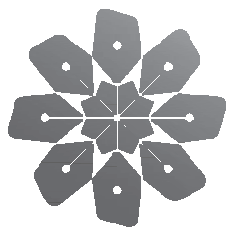
Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsi məlumat yayıb.

Məlumatə görə, gələnlərin 26,8 %-i Rusiya, 19,9 %-i Türkiyə, 9,8 %-i İran, 6,9 %-i Hindistan, 4,8 %-i Gürcüstan, 3,4 %-i Səudiyyə Ərəbistanı, hər birindən 2,7 %-i olmaqla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ), Qazaxıstan və Pakistan, 2,1 %-i Küveyt, 1,8 %-i Özbəkistan, 1,5 %-i Türkmənistan, hər birindən 1,3 % olmaqla Oman və Ukrayna, 1,1 %-i Belarus, 11,2 %-i digər ölkələrin vətəndaşları olub. Gələnlərin 73,9 %-ini kişilər, 26,1 %-ini qadınlar təşkil edib..

Son 1 il ərzində Çindən gələnlərin sayı 4,1 dəfə, Səudiyyə Ərəbistanından 2,8 dəfə, Hindistandan 2,7 dəfə, Qırğızıstandan 2,6 dəfə, Bəhreynəndən 2,5 dəfə, Qazaxıstandan 2,4 dəfə, Tacikistandan 2,4 dəfə, Filippindən 2 dəfə, Omandan 1,9 dəfə, İspaniyadan 1,9 dəfə, Özbəkistandan 1,9 dəfə, Cənubi Koreyadan 1,9 dəfə, İordaniyadan 1,8 dəfə, İtaliyadan 1,8 dəfə, Türkmənistandan 1,7 dəfə, Misirdən 1,7 dəfə, Yəməndən 1,7 dəfə, Küveytdən 1,6 dəfə, İrandan 1,6 dəfə, Polşadan 47,7 %, Türkiyədən 38,8 %, Fransadan 38,5 %, Ukraynadan 31,7 %, Pakistandan 28 %, BƏƏ-dən 27,6 %, Almaniya 27 %, Gürcüstandan 24,5 %, ABŞ-dən 24,3 %, Moldovadan 23,9 %, Rusiyadan 21,5 %, Niderlanddan 20,9 %, Belarussdan 14 %, Böyük Britaniyadan - 13,9 %, Qətərdən 11,9 % artıb.

Ötən ilin yanvar-fevral ayları ilə müqayisədə körfəz ölkələrindən gələnlərin sayı 1,7 dəfə artaraq 68,9 min nəfər, Avropa İttifaqına üzv ölkələrdən gələnlərin sayı 1,6 dəfə artaraq 11,1 min nəfər, MDB ölkələrindən gələnlərin sayı 31,4 % artaraq 122,8 min nəfər olub.

Ölkəmizə gələn əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin 67,6 %-i hava, 31,0 faizi dəmir yolu və avtomobil, 1,4 %-i isə dəniz nəqliyyatından istifadə edib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Bu gün xalqımız qədim adət-ənənələrlə zəngin olan Novruz bayramını qeyd edir. Bəs bu bayramın tarixi haqqında nə bilirik?

Novruz bayramının nə zaman yarandığı haqda dəqiq məlumat yoxdur. Ehtimallara görə, Zərdüşt salnaməsi ilə səslənən bu bayramın tarixi 4 min il bundan əvvəl yaranıb. Roma mənbələrinə görə, Zərdüşt eradan əvvəl altıncı minillikdə yaşayıb. Zərdüşt əkinçilik mədəniyyətinin yüksəldilməsinə, insanların güzəranının yaxşılaşmasına çalışıb. Bu amillərin Novruz bayramının keçirilməsinə əsaslı təsir göstərdiyi deyilir. Lakin iddialar var ki, Novruz bayramı zərdüştliyin geniş yayıldığı Azərbaycan, İran, Orta Asiya, Əfqanıstan, Pakistan və bir sıra başqa ölkələrdə hələ çox qədimdən keçirilib.

Beləliklə, mütəxəssislər bildirir ki, Novruz Şərq xalqlarının İslamdan çox-çox əvvəlki əkinçilik, məhsul bolluğu etiqadları ilə bağlı keçirilən bayramdır. XI əsr ərəb tarixçisi Əbu Reyhan əl-Biruni Novruzu təbiətin oyanması, əkinçilik təsərrüfatının başlanğıcı kimi götürülən dünyəvi bayram adlandırır.

XI əsr tarixçisi Nizam-ül-Mülk özünün "Siyasət-namə"sində isə Novruzu yazın gəlişi ilə bağlı kütləvi xalq bayramı kimi təqdim edir. Daha qədimlərdə təbiətin oyanmasına xoşbəxtlik və səadət rəmzi kimi baxan insanlar yazın gəlişi, havaların istiləşməsi, yeni əkinçilik mövsümünün başlanması, təbiətin yenidən canlanması, yaşllaşması ilə

bağlı müxtəlif nəğmələr, oyunlar, mərasimlər yaratmışlar. Bütün bu ilkin, ibtidai sənət nümunələri isə sonralar Novruz ətrafında cəmləşib.

Hansı Azərbaycan filmlərində Novruz bayramı öz əksini tapıb?

Lakin bəzən bu bayramı İslam dini ilə əlaqələndirməyə çalışırlar, yaxud əksinə, zərdüştliklə əlaqələndirib, dinimizə aid olmadığını qeyd edənlər də var. Bu xüsusilə sovet dövründə özünü qabarıq şəkildə göstərən Sovet hakimiyyəti xalqımızın bu qədim bayramını yaddaşırlardan silmək üçün ona dini don geyindirib, keçirilməsi ilə bağlı təzyiqlər göstərmişdi. Lakin xalqımız öz əziz bayramını qoruyub sax-

lamağı bacarıb. Hətta sovet dövründə bir neçə filmə Novruz bayramı öz əksini tapıb.

Həmin filmlərdən biri "Yazıcı İsmayıl Şıxlının eyniadlı romanı əsasında rejissor Hüseyn Seyidzadənin ekranlaşdırdığı "Dəli Kür" filmidir (1969). Filmə cavanların müəllimlərinə bayram payı gətirməsi, yumurta döyüsdürmə, uşaqların müxtəlif Novruz adətləri ilə bağlı oyunları, bacadan şal atmaları əksini tapıb.

Rejissoru Xalq artisti Tofiq Tağızadə, ssenari müəllifi Yusif Səmədoğlu olan "Yeddi oğul istərəm" (1970) filmində də Novruzla bağlı epizodlar yer alıb. Kosa və keçəlin oyun nümayiş etdirməsi, yeddi oğuldan birinin əlində səməni gəlməsi, cama-

atın bayrama hazırlaşması və s. burada öz əksini tapıb.

Rejissor Fikrət Əliyevin İbrahim bəy Musabəyovun "Neft və milyonlar səltənətində" povestinin motivləri əsasında çəkdiyi "Qızıl uçurum" (1980) filmində də Novruz var.

Müstəqillik dövründə Novruz bayramı yenidən dövlət səviyyəsində, təntənəli şəkildə qeyd olunmağa başlayıb.

Folklorşünaslar qeyd edir ki, dövrümüzdə qədr gəlib çatan Novruz adət və ənənələri o qədər çox deformasiyaya uğramayıb. Yəni bir bölgədə hansısa adət unudulubsa, digər bölgədə icra edilir. Məsələn, Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımız Novruzla bağlı elə adətləri icra edir

ki, onlar bizdə yoxdur. Belə ki, Gürcüstanın Borçalı ərazisində yerləşən Muğanlı kəndində libas dəyişmə mərasimi var. İlin son günündə, yeni bayramda yeni libasları geyinirlər. Ümumiyyətlə, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların əksəriyyəti çərşənbələri deyil, daha çox Novruz bayramını qeyd edirlər. Təkcə Gürcüstanda deyil, elə bölgələrimiz var ki, orada bir tək ilaxır çərşənbə xüsusi təmtəraqla qeyd olunur, məsələn, Naxçıvanda. Amma digər bölgələrimizdə yalançı çərşənbələri də qeyd edənlər var.

Unudulan Novruz adətləri...

Təbii ki, unudulan Novruz adətləri də var. Məsələn, Mu-

ğanlı kəndində əlləndə dəyə-nək, xüsusi heyvan dərilərindən hazırlanmış maskalar taxıb, geyimlər geyinmiş adamlar qarşılma- çıxan insanları dəyənəklə döyür, qabaqlarına qatıb aparırlar. Qarşısına çıxan adamı döymək üçün isə mütləq nəmər almalıdır. Nəmərin verilməsi sanki ilin qurbanıdır. Yeni köhnə ilin sonuncu həmlələri, hücumlarıdır. Köhnə il sanki hücumla keçib yeni ilə, yeni ideyalara, yaşayışa, həyata qarşı amansız döyüş aparır, yenilik də köhnənin qarşısında acizlik göstərmək üçün əlbəttə ki, mütləq müqavimət nümayiş etdirməlidir.

Novruz falları

Ən qədim zamanlardan insanlar öz yeni talelərini, bəxtlərini, uğurlarını və yaxud uğursuzluqlarını öyrənmək üçün fallar icra edirdi. Məlum olduğu kimi, Novruzla əlaqədar xeyli sayda icra olunan fallar var. Onların arasında su ilə, odla, həmçinin digər vasitələrlə icra olunan fallar var. Məqsəd birdir - insan yeni ildə taleyinin necə olacağı ilə marqlanıb.

Qulaq falı, qapıpusma kimi fallar da var ki, bu falların həm də digər məqsədi insanları təbiyləndirmək, yaxşı sözlər deməsinə, bayram gecəsi səvincli, coşğulu olmağa, kədərli olmamağa vadar etməkdir.

Novruz bayramınız mübarək!

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Bayram gününün havası: leysan olacaq

Martin 20-nə gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən bildirilib ki, Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın aralıq yağintılı olacağı gözlənilir. Gecə və səhər yağmadanın bəzi yerlərində leysan xarakterli, intensiv olacağı ehtimalı var. Axşam tədricən kəsilecək. Aralıq güclənən şimal-qərb küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 3-6° isti, gündüz 6-9° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 756 mm cive sütunundan 762 mm cive sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət 70-80 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağintılı olacağı, dağlıq və dağətəyi rayonlarda qar yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli, intensiv olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Axşama doğru qərb rayonlarında yağıntılar tədricən kəsilecək. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 3-8° isti, gündüz 9-14° isti, dağlarda gecə 2-7° şaxta, gündüz 0-2° şaxta olacaq.

"Min illərdir biz Novruza bahar, yaz bayramı demişik, yazın gəlişini qeyd etmişik. Klassiklərimiz baharın gəlişinə gözəl şeirlər yazıb, təbi-

ətin oyanışını vəsf ediblər. Amma azərbaycanlılar üçün milli atribut sayılan papağı aparıb onun-bunun qapısına tullayırlar ki, dilənçi payı

“Papağı aparıb onun-bunun qapısına tullayırlar ki...”

Novruz adətlərindən danışan xalq artisti deyir ki, əvvəllər şənliklərdə papaq atmaq ənənəsi olmayıb

versinlər. Bu ənənəni bizə kim gətirib?!"

Bu sözləri Yenisabah.az-a **Xalq artisti, kinorejissor Şeyx Əbdül Mahmudbəyov** deyib. Novruz adətlərindən danışan sənətçi deyir ki, əvvəllər Novruz şənliklərində papaq atmaq ənənəsi olmayıb. Bayram payının istənilməsi üçün papaq atılması sonradan yaranıb.

Onun sözlərinə görə, türk kişisi üçün papaq həmişə qeyrət rəmzi sayılıb: "Türk kişininin 3 meyarı olub: arvadı (halalı), papağı və atı. Hər kəsə məlumdur ki, o vaxt bir kişini el içində rüsvay etmək üçün onun atının quyğunu, yalını kəsərdilər. Bu, ən böyük təhqir sayılırdı. Bu gün atımız yoxdur, evlənilib 3 aydan sonra boşanıq, kəbinimiz yoxdur, arvadı 1 uşaqla atırıq küçəyə, papağımızı da aparıb atırıq kiminsə qapısına.

Qayıpa papaq atmaq, faktiki olaraq, dilənməkdir. Biz təreflərdə o vaxt qurşaq atardılar. Siz papağınızı atmaq istə-

yırsınızsa atın, istəyirsinizsə, lap tuman-köynəyinizi də çıxarıb qapılara atın, amma bunu adət-ənənə adı altında millətə sırımayın! Bizdə bu cür adət olmayıb. Bu nə ənənədir, bu nə iyrənc şeydir?! Bunu hardan götürüblər? Keçəl, kosa nədir?"

Şeyx Əbdül bayramın rəmzləri olan, Novruz şənliklərində yer alan Kosa ilə Keçəlin pay yığmasını dilənçilik adlandırır: "Bu bayram təbiətin oyanışı ilə bağlı-

dır, təqvim yenilənir. Bu, Allahın insanlara verdiyi lütfüdür, insanları qışın soyuğundan, əzabından qurtarır, səxavətini göstərib yenidən təbiəti oya- dir, ruzimiz-bərəkətimiz artır, enerjimiz çoxalır. Biz yeganə millət ki, "S" xərfi ilə başlayan 7 neməti bayram süfrəsi- nə düzürük, bu başqa xalqlarda yoxdur. Biz isə israfçılıq edirik, qədir-qiyəmət bilmirik, dəyərlərimizi, tariximizi qorumuruq. Biz bütün bunları bir kənara atmışıq, qorumuruq.

Çıxıb efirlərdə də deyirlər ki, uzun illər əvvəl də papaq atmışıq. Bir daha qeyd edirəm, belə şey olmayıb! Sizin dedəniz papağını atıbsa, Allah işini avand eləsin, lakin mənim babam, dedəm öz papağını qapılara atmayıb! Xahiş edirəm, bunu ümumiləşdirməyək.

Keçəl-kosa düşüb ortaya oynayıb, deyir "çömçəni doldursana" və dilənçilik edir. Rusun şaxta babası isə xəz geyimdə qapılara gedib hədiyyə paylayır.

Bizi bu ruhda tərbiyə edirlər. Bu personajlar gözəldir, amma onları bir qədər dəyişmək, bahar bayramı ilə uyğunlaşdırmaq lazımdır, dilənçiliklə yox. Bizdə nə gözəl şey varsa, ona qara yaxırıq, gözəldən salırıq, ədirəbədi hala salıb dilənçi, ələbaxan edirik. Sonra həmin personajları televiziya- ya, küçələrə çıxarıb təbliğ edirik. Bu cür eybəcər təbliğatın nəticəsi də bu gün göz önündədir..."

□ "Yeni Müsavat"

N 52 (8425) 20 mart 2024

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500